

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

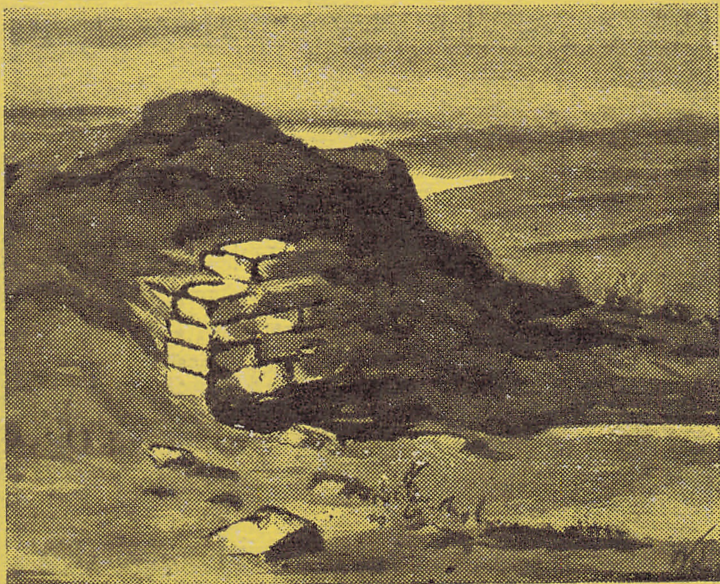
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

15

SALOMON J. FRIFELT
T. TOBIASSEN KRAGELUND

Teglstensbrokker i en Plovfure

**TEGLSTENSBROKKER
I EN PLOVFURE**

Omslag og Tegninger:

Willy Schrøder, Esbjerg

Tryk:

Paul Schrøders Bogtrykkeri, Esbjerg

MED GLÆDE har mange Men-
nesker læst »Vi tapper af Tøndens«,
som **SALOMON J. FRIFELT** og
T. TOBIASSEN KRAGELUND
skrev i Fjor.

Nu har de samme to Forfattere
skrevet en ny Bog »Teglstens-
brokker i en Plovfure«, hvori de
friskt og naturligt fortæller om
andre Emner her fra Vestjylland,
hvis Hjemstavnsliteratur derved
yderligere er blevet forøget.

Det er glædeligt, at der er en
voksende Interesse for vor Hjem-
stavn. Vestjylland ejer foruden
en smuk Natur et ældgammelt
Folkeliv, som er værd at kende.
Nærværende lille Bog føjer et nyt
fortjenstfuldt Blad til den vest-
jydske Lokalhistorie — og anbefales
paa det bedste.

Esbjerg i Oktober 1936.

K. TOFTDAHL MØLLER.

SALOMON J. FRIFELT:

Tidligere udkomne:

- Lyng. Af Hedens Krønikebog... 1918
Af Jordens Æt, Roman..... 1921
Mellem to Taarne, Roman 1926
Gennem de jyske Udmarker .. 1929
 2. og 3. Oplag 8000 Eksp. 1930
Ad jyske Veje sønderud..... 1934
 2. Oplag..... 1935
Salomon Frifelt og T. Tobiassen
Kragelund : »Vi tapper af Tønden.«
 1. og 2. Oplag 1935

SALOMON J. FRIFELT
*
T. TOBIASSEN KRAGELUND

**TEGLSTENSBROKKER
I EN PLOVFURE**

*

MCMXXXVI
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

VELMØDT IGEN FOLKENS!

OG Tak for sidst forgangen!
Sidst vi sad sammen i et lille godt Lav, linnede vi Tappen i Tønden og skænkede op, hvad vi havde af gammeldags, vestjydsk Hjemmebryg.

Denne her Gang har vi lidt andet at byde paa til Tidskort.

Se, det traf sig, at vi i en Plovfure fandt en hel Del Teglstensbrokker fra en gammel Teglovn. Og saa gjorde vi omtrent, som Kvindfolk gør, naar de har knaldet et Stykke Postelin.

Jo, de sætter Skaarene sammen og siger:
»Saadan har det siddet — Ak ja!«

Ogsaa vi samlede nogle af Brokkerne — baade de af Tegl og de af Minder — fra den gamle Teglovn og prøvede at sætte dem sammen til et Hele, saa det kunde gi os lisom et lille Skimt af vor Hjemmen i vor Fars og Bedstefars Tid.

Se, lisom der skal mange Mursten til for at rejse et Hus, saaledes skal der jo ogsaa mange Smaatræk, Æmter og Sagn til at bygge et Stykke Hjemstavns-Historie op.

Men vi prøver, saa godt vi kan, at bygge med paa det, der sikkert engang bliver et Mindebo. Og selv om vi saa kun lægger lidt Billinger og Brokker i Skiftet, saa kan ogsaa det højne Muren en Kende. — —

Har I Lyst at være med, skal vi vise Jer de Brokker, vi har fundet frem i vor Plovfure.

De to, der har samlet Brokkerne.

TEGLSTENSBROKKER OMKRING EN JORDDYNGE.

I en Udmark i Øster Hejbøl ligger en lille Høj eller maaske snarere Jorddyng.

En mishandlet Gravhøj — tænker Vandringsmanden, som finder her ud og tar Retning hen mod Højningen.

Men den stedkendte kan fortælle det samme, som de mange røde Teglstensbrokker omkring Jorddyngen melder:

Nej, det er ikke nogen Gravhøj, men Resterne af en gammel Teglovn.

— Der er Ovn. En Stump Mur med ildskørnede Mursten stikker et Hjørne frem af den tilgroede Jordhøj.

De to runde Fordybninger lidt borte er Æltekulerne — Se blot, der er endnu Rester af en Kampestenskant og af Stenpikning i Bunden. Her har Heste eller Stude aset rundt og rundt med Æltevognen i et slimet Pløre af Lermasse.

Fra de dybe Lergrave hist henne er Leret trillet op med Trillebør. Og Vand er slæbt op i Tusindvis af Spandfulde.

Der, lidt borte fra Ovn, hvor nu Dueurt og Rølliker breder sig, ligger gemt og overgroet to Rækker Graasten. Det er Syldstenene for det Knæhus, der engang har staaet her, dels for at huse de mange Læs Klyne, som skulde bruges til Brændingen. Dels for — om en Tordenbygte trak op — at gi Husly til Stenene, mens disse laa bredt ud over Tørrepladsen for at tørres før Brændingen.

Og den store Fordybning ned i Jorden der ved Siden af Ovn er Fyrgraven eller Forhuset, hvorfra der blev fyret under Stenene. Hen over den har ligget Stænger og Rafter med Tag af Lyng eller Hedetørv.

Her nede i Forhuset var lunt og tørt, ikke blot for de Klynynger, som her laa til at fyre med, men ogsaa for de Folk, som søgte sammen her til »Teglovns«Sjov« de Aftener, Brændingen stod paa. — — —

Jeg gaar og ser paa de mange Teglstensbrokker, spredt omkring den gamle Ovn, prøver paa at sætte et Par sammen til en hel Mursten. — Jo, der kan godt sættes en Del Teglsten sammen af Brokkerne her, lidt stødte og skaarede i Kanterne, men ellers gode helbrændte Sten, der blot har været ude for lidt Uheld og er gaaet i Brok.

— — Og de Sten her har min Far været med til at forme og brænde, derfor har denne gamle, glemte Teglovn sin egen Værdi for mig.

Som Knøs og Karl har Far her taget sin gode Part af det haarde Slid i Lergrav og ved Æltekulen, staaet med bøjet, værkende Ryg i stegende Sol derude paa Tørrepladsen. — Det Fingermærke, der sidder indbrændt i den Stump Tegl, jeg samler op, er kanske hans.

Jeg ved jo, at de store haandstrøgne, mørkbrændte Sten, der sidder i Stuehusets Mur der hjemme, har Far som ung Mand strøget her og brændt i denne Ovn, dengang han og Mor skulde bygge deres nye Hjem.

Og her i denne Fordybning, som engang var et lunt Forhus med flakkende Skær fra Ovnens Ild ud gennem Fyrhuller og Trækkanaler — her har han været med i den glade Skæmt i den sluttede Kreds ved Vaageilden.

Var det træls efter en streng Arbejdsdag at vaage ved Teglovn, saa havde Brænderen dog den Vished, at han ikke kom til at sidde ene paa sin Vagt.

Saa langt hen, som Skæret fra Teglovn kunde skimtes, bar det Bud til Grander og Kendinge, at her var Lys, Varme og Hovro at samles om i et godt Lav.

Var her end langt mellem Naboer, saa rakte dog Skæret fra et natligt Baal endnu længere ud.

Og havde Folkene i de spredte Hedehjem kun lidt Fællesskab i deres daglige Stræb, saa kaldte dog Skæret fra en Vaageild paa deres Trang til at rykke sammen i sluttet Lav og i nogle korte Aftentimer opleve Baalkredsens Fællesskab.

Og Skæret fra Teglovnens Flammer steg og sank, rødmede Nattaagen og bar Bud mellem Grander og Lav.

Af Skæret droges de hid, Ungdom og Alderdom i skøn Ening — og dog ført af hver sin Higen: De unge af Nuets, af Samværrets Sødme. De ældre af Mindet om det forgangne. Om det fortalte og skæmtede de, til det igen for en kort Stund blev Liv og Nu i den baalsamlede Kreds, hvor Alder og Ungdom, fortællende og lyttende, mødtes.

En ilende Leg af Attraa og Ord og forne Hændelser, af flakkende Baalskær og Skyggefald. En stadig Vandren og Atterkomst af glidende Skygger.

Folkedigtningens Vandren mellem Slægtled.

Og rundt i Kredsen glimtede det: blanke Øjne og varm Hud — stilfærdigt Lune og saftig Skæmt eller storblomstret Pral ind mellem tung Vemod og hadfyldt Trods. —

Mon der vel noget Steds kunde fanges flere Glimt af Folkesindets Spaltninger og Lag end netop her i den sluttede Kreds om det natlige Baal.

Og den, som kun gemmer et dunkelt Minde fra sin første Drengetid om en saadan Aften i Kredsen ved Teglovn, han lytter og spørger hos de gamle og prøver af de mange sprukne Brokker at samle et og andet Hele sammen. —

Se, saadan blev nogle af disse Brokker fra de længst svundne Aftener ved den gamle Teglovn paa Fynbogaardens Mark i Øster Hejbøl føjet sammen til Krøniken om:

BLANKE MAREN ELLER KNOKKEL KJÆSTEN?

HØR nu blot:

Det var den Gang, da velbyrdige Birke-dommer Hr. Peder Saxesen var Herre til Lindbjerg-Gaard.

En striks Herre husker Sagnet at melde om ham, men ellers er han glemt paa Navnet nær, der endnu nævnes sammen med en af Sognets Veje.

Med haard Haand herskede han over Godsets Fæstere: Landgilde til Punktighed, Arbejde til Yderlighed og ellers Underdanighed i alle Maader, det var, hvad han krævede.

Der var paa Godset maaske kun een, som

med lidt Gaasefedt — saadan lisom Døren til Kammerset nede bag Bryggerset — «

»Hold Kæft, Kælling, og skrup afl! « knurrede Manden og hamrede Saalerne i Døren med vældige Spark.

Hun bare snøftede haanligt: »Hovsa, hovsa! — Hvad a ellers vilde sige: Nu sidder a jo enlig hen og kunde godt blive til Sinds at forandre mig igen.«

Manden vendte sig med et Snur og gloede ondt til hende som en Bøl, der gerne vilde stanse, om blot den turde:

»Frier hun kanske til mig?«

»Nej, saa hægen efter ham er a da heller ett — nu længer.« Kjæsten lo haansk. — »Men a trænger til et Mandfolk derude. Alting forfalder og gaar til Bræk. Og a trænger til en Vej derud, ellers faar a aldrig nogen til at drage ind til mig. Een ka jo ett komme uden Gaarden for Bløder og Sump. Ilav vi førte Niels hen, maatte vi bære ham halvvejs til Ølgod, fordi vi ett kunde køre. — Det var da et rent Held, a ett havde fedet ham! «

»Aa rejs — ad — he—de—ste— Hel—! «

Mandens Kæber smækkede op og i som en Rævesaks og klippede Ordene af i Brokker.

»Skulde han kanskesi ha Hilsen og Bud med derhen, lille Sagsen? « — hendes Øjne stak — — »Men det var altsaa bare det, a vilde. Det

var den Vej, a vilde ha, hvordan skal een elers faa nogen til at flytte ud til mig? — Og saa sørger han ogsaa nok, lille Sagsen, for det Mandfolk til at skøtte Sagerne — men helst een lidt bedre af Slagsen end det Pjok, han praktkede mig paa sidst.«

Hun vendte sig uden Farvel og skafte af. — »Æv, dit skævnæsede Spøgelse! Pas paa, han ett faar Tuden i Klemme! « huggede hun hen mod en Lugesprække, hvor Ladefogden stod med Øjne og Øren paa Stilke.

Lugen svuppede i om et forfjamsket Kvæk.

Og Herremanden spyttede en Mundfuld beskidte Eder efter baade hende og den tjærede Luge. —

Resten af den Dag var Birkedommer Peder Saxesen ikke blid at komme for Øje.

— Den nedersaksiske Kvind med hendes for-dømte Kæft! Hun skulde sparkes ud af Gaarden, skulde hun! — Jages fra sit Fæste og faa Lov til at gaa med Posen. — Jo pyt! Hendes Fæste-kontrakt lød paa Livstid. Saadan var hun snu nok.

Men Vej og nyt Giftermaal skulde hun — saa bandte Birkedommeren indædt og inderligt — faa Lov til at skaffe sig selv.

Alligevel — næste Hovdag blev Bønderne sat i Gang med at indkaste en ny Vase Øst paa tværs over Moser og Bløder helt ud til Engebæk.

Det Arbejde vakte stor Fortrydelse. Saadan

et Bøvl bare for en Stump Engskiftes Skyld. Det var tydeligt nok fundet paa af Herremanden bare for at plage dem med mere Slid. —

Men ude bag sit Kaalgaardsdige stod Knokkel-Kjæsten og saa til, mens det trak i hendes Mundkroge — af Haan eller Ynk? — mere synligt jo længere Arbejdet skred.

Da Vasen var grøftet ind tæt forbi hendes Gaard, fandt hun vel, den burde bruges. Hun trak da i Støvlerne og trampede op til Gaarden for at spørge Saxesen, om det snart blev til noget med at skaffe hende det Mandfolk til Hjælp og Beskyttelse.

Og da hun gik, lovede hun at komme snart igen.

Død og Pestilens! — Det knaldede gennem Huset som et Tordenskrald, da Herremanden hug Døren i bag hende.

Men da hun en Uges Tid efter stillede igen og denne Gang i Følge med en 10 — 12 Aars Klør, der var lige saa rødhaaret som Saxesen selv, saa forstod den plagede Mand, at nu maatte der gøres noget alvorligt for at faa Fred.

Og saa var det, han udsaa Kjeld Frøsig til at ta Arv og Gæld — Enken indbefattet — efter den heldigt undslupne Røgter.

At det blev ham, havde sin egen Grund.

Kjeld var den bovneste Bondekarl paa Godsset, men han var kommen forkert til Verden, sa

Folk. Han skulde ha været født til Herremand i Stedet for til Fæstebonde, saa storsnudet og strunk han teede sig.

Birkedommer Saxesen havde længe haft Pik til Karlen, fordi han var kaad i Munden og langt fra tilpas underdanig i Opførsel. Det manglede blot, at den nye respektløse Tidsaand skulde faa Indpas paa Godset. Det skulde der sættes Pind for i Tide. Og Knokkel-Kjæsten var en solid Pind for alle Opsternasigheder indenfor hendes Rækkevidde.

Heldigt Træf, saa minsandten! To Lus i ett Klem! ligefrem heldigt Træf, naar een ret fik tænkt efter.

Herremanden gned sig i Hænderne, da han kom saa vidt i sine Overvejelser. Og saa fik Kjeld Bud om at stille oppe paa Gaarden, uopholdeligt.

Og her fik han saa stillet Valget imellem at drage ind som Mand i Udflyttergaarden hos Knokkel-Kjæsten eller springe Soldat i Militsten de frygtede 8 Aar.

»Enten Blanke Maren eller Knokkel-Kjæsten,« sluttede Herremanden. »Nu kan han selv vælge.«

Der var nok ingen af Delene, Kjeld var videre lysten efter. Troligt nok.

For Militstjenesten stod der Skræk om, næsten lig med Slaveri og Bremerholm regnet.

Og prøvede han at tænke sig ind i Ægtestand

sammen med Knokkel-Kjæsten, fik han Kuldegys og fornam det, som om Edderkopper og andet Kryb kravlede ham ned ad Ryggen — Uha fjøl!

Og at rømme fra det hele var jo som at forspilde sit Liv.

Jo mere han tænkte over Sagerne, des mere fortvivlet uafvendelig klemte Ulykken sammen om ham.

For der var jo det andet, der gjorde Sagen endnu mere pinende, det, at han var gode Venner med en lille knøv Pige ovre fra Thorstrup af.

Det var nok det Midsommermarked i Varde, der voldte det hele, som det har voldt saa meget andet. Der traf de hinanden første Gang, bette Else Mari og han, og dansede sammen den hele Nat til Ende. — Aa, for herlig en Nat at tænke paa siden!

Og før de skiltes, var de Kærestefolk saa godt som nogen. Det var let og ligetil.

Men det, der helst skulde følge efter, var knapt saa let at lempe i Lave.

Han var jo en Fæstebondes Søn, født under Bondens tunge Kaar: Ved Lov og Tvang bundet til det Gods, hvor han var født.

Og Else Mari var eneste Datter af en Fæstebonde under Nørholm. Hendes Mor laa tilsengs, og hendes Far var gammel og udslidt. Hvordan skulde hun faa Sind til at drage fra dem paa deres gamle Dage?

Der var saavist ikke gode Udsigter for dem til at komme sammen som Mand og Kone.

Men Kærestefolk i Løndom var de fremdeles. Og trofast vilde de vente paa hinanden til deres Dages Ende, det stadfæstede de med Haand og Mund, saa tit de kom sammen.

Og saa faldt Tordenskraldet: Blanke Maren eller Knokkel-Kjæsten. Det ene ikke stort værre end det andet.

Og ingen tredje Udvej. — Jo — rømme! — Om ogsaa det var Uvished og Livet sat paa Spil, saa dog hellere det end det andet.

Men først vilde han dog prøve at gaa op til Herremanden og ydmyge sig for ham ved at bede mindelig om Skaansel. Det blev en træls Gang den, om han nogensinde fik sig sindet dertil?

Saa er det en Aftenstund, den velbyrdige Birkedommer Peder Saxesen og hans gæve Nabo, Teilmann til Nørholm, sidder sammen paa Lindbjerg og korter Tiden ved et godt Bæger og et Slag Terning.

Nørholm-Manden har vundet et Par fede Studer og tabt en Plag og en grom Støver. Nu er der ikke stort mere Morskab ved det Spil. Og Terningbægeret gaar trent imellem dem.

»Ja, een er jo Ungkarl og ikke saa godt indrettet paa Gæsteri,« undskylder Lindbjerg-Man

den sig, hver Gang den anden gaber særligt højlydt.

»Bare vi havde os en Makker!« ønsker Teilmann og strækker sig, »saa kunde der da blive lidt mere Spil.«

»Ja, bare vi havde,« sander Saxesen. »Men hvordan faar vi det? Her paa Gaarden er ikke andre at faa end Ladefogden. Og hvad har han at sætte i Vove, den Stodder!«

»Nej vist saa, men lad os alligevel prøve at faa ham herop,« foreslaar Teilmann. Kanske ka vi faa os lidt Plaser med ham?«

Der gaar Bud efter Ladefogden, som stiller snarest. I stiveste Altergangstøj med Avner og Staldduft i Luven.

»Vil han ha et Slag Terning med os?« raaber Nørholm-Manden. »Vi sidder her og keder os saa bandsat. Og vi sætter bare en fed Stud og en mager Bondegaard paa hvert Kast.«

Fogden harker benovet og kroger sammen af Underdanighed og Bærelse. — Sikken Storhed! Sikken Storhed! Ja, saadan er det, naar een er æstimeret og regnet til pæne Folk. — —

Saa rumsterer det ved Døren, og der er een, som pikker paa.

Det er Kjeld.

Han har nu en lang Aften igennem gaet frem og tilbage nede bag Staldlængen, før han fik sindet og bestemt sig til at vove Forsøget:

at gaa op og bede for sig. Og saa har han endda truffet Lejligheden saare uheldigt. Det ser han snart.

»Hvad vil han?« buldrer Birkedommeren imod ham, straks han er indenfor Døren.

Det er ikke let at faa sagt, men det maa jo frem, om det ellers skal frugte.

»A vilde blot bede Naadigherren saa mindeligt om at ta anden Bestemmelse og la mig slippe for Militsen, og for det andet — for det Giftermaal. — Saa vil a gerne prøve at blive Naadigherren en god Fæster.«

»Naa, saa det vil han!« bruser Herremanden op. »Men han ka tro Nej, ka han! Her er det mig, der bestemmer de Ting. Enten »blanke Maaren« eller Knokkel-Kjæsten. Basta! Og nu maa han pinedød snart bestemme sig, for ellers faar han« - som Saxesen kunde tordne og lægge ud - »begge Dele! Forstaar han det!«

Der glimter Trods og Vildskab frem i Kjelds Øjne. Og Trangen til at slaa krummer hans Næver i Knuder. Men han slaar ikke. Han gaar. Adskilligt mere strunk end han kom, vender han sig mod Døren.

»Hov, bi lidt, lad os spille om det!« raaber Nørholm-Manden oplivet og rasler med Terningerne. Her er endelig Udsigt til en Smule Adspredelse i Kedsomheden. - »Vi vender et Bæger om det. Den Indsats er da et Slag værd.«

»Jeg plejer ikke at spille med mine Hovbønder,« viser Saxesen barsk af.

»Nej, begribeligt, hvem gør det. Men skidt! I Aften for Gæsteskabs og Plasers Skyld. Og du skylder mig Revance for den Plag.« - Nørholm-Manden er med eet blevet spilvaagen ved Udsigt til lidt Spænding i Spillet.

»Høj, du Klør der henne ved Døren, kom her hen og slaa for Lykken og Kæresten. Jeg ka forbandet godt lide den Rejsning, han har. Som en toaars Plag, ja.«

»Avestreger!« brummer Saxesen arrig. »Men

naar min gode Ven og Nabo synes, saa ingen Ophævelser for min Skyld. Vil han derhenne ved Døren kaste om det hellere end vælge frivillig, saa ka han jo prøve.«

»Ja, a har vel ett stort at tabe derved,« siger Kjeld og kan selv mærke, hvordan Spændingen gør ham tyk i Mælet.

»Nej, men vinde, hvem ved,« opmuntrer Teilmann. »Jeg sætter Agerkrog ind. Den Gaard er nok et Terningkast værd. Hvad sætter du imod, Nabo?«

»Skal det endelig være,« siger Saxesen mut, »saa ka jeg sætte Kapellet ved den søndre Side af Ølgod Kirke. Der sidder en svær Hoben gode, hugne Sten i det. Og der ka godt følge et Par gamle Lindbjerg-Folk med i Købet med Ligkister og djer hele Pik-Pak, for de bliver jo paa en Maade husvilde.«

»Ja, saa sætter a jo mig selv.« — Kjeld staar henne ved Bordet. Hans Hænder ryster lidt, men han ser frit paa de to Herremænd.

»Top!« raaber Teilmann. »Vinder jeg, saa flytter han over og tar Fæste paa Nørholm og hjælper til at slæbe mig alle de Kampesten hjem fra Ølgod Kirke. Jeg trænger svært til noget mere Stenpikning ude i min Avlsgaard.

Og vinder Saxesen, saa mister jeg min bedste Bondegaard. Og han Kløren maa værsgo gaa i

Brudeseng sammen med den skjønne Kjæsten.
Er han med paa det?«

Kjeld nikker blot, for Stemmen vil ikke lystre.

»Og bliver det endelig ham, der vinder, saa faar han baade en Bondegaard til at leve paa og et fint Ligkapel til at lægge sig død i, hvis det lyster ham.«

Ladefogden hemmer nu ihærdigt og skubber sig nærmere Bordet højliggen utilfreds med, at han saadan bliver skudt tilside for en gemen Bonde. — Den Ralt! — Just nu, det tegnede saa ærefuldt for ham selv.

Men Teilmann har helt taget Føringen og visker Fogden bort med et iltert:

»Tilside med ham, Spytlikker! Nu spiller vi. Og ham vilde jeg forbandet nødig risikere at vinde. Bagefter ka vi saa kaste om Tinknapper.

Er I parat? Højeste Slag vinder. Vi slaar kun een Gang, for man skal aldrig prutte med Lykken. — Nej, snart betænkt og raskt Haandslag!«

»Avestreger!« brummer Lindbjerg. Manden endnu en Gang. Men Spillet er ved at ta ham og gir ham Uro i Sædet.

Han slaar først.

Længe ryster han Terningerne, før de skralder ud over Bordskiven.

De tæller højt som i Kor: »4—7—12—17—23—29!«

»Det var dog — —!« bander Nørholm. Man

den. — »Den bliver ikke let at kravle over! Saa er det hans Tur.«

Han skyder Brikkerne over til Kjeld.

»Slaa nu, Drønnert, slaa! Og lad os se, om han skal bisættes som Herremand?«

Kjeld føler Terningebægeret mellem sine Fingre, og han hører Brikkerne rasle deri, hvad enten det nu stammer fra, at han med Vilje blander dem, eller fordi han ryster paa Haanden.

Saa hugger de mod Bordet.

De sorte Smaaprikker flyder ud for hans Syn og bliver som Streger og Kruseduller at se. Men han hører de andre to tælle højrøstet:

»2-4-7-10-14-19!«

Og saa skogrer de op. Birkedommeren ondskaabsfuld skrattende. Nørholm-Manden i rullende Stød som Vognhjul i Fart over en ujævn Markvej.

»Se saa, der faldt hans Skorsten! Nu er han et godt Hyp nærmere Brudesengen, end han før har været. Fontus! Skæbnen i Vold!«

Han kyler med et flot Kast de 6 Brikker hen ad Bordet.

De stirrer i Spænding og hakker i Tallene:

»5-9-14-20-25-31!«

Saxesen springer op og rinker en Ed af sig saa lang som Herregaardens Kokobbel. Saa fanget han den andens spottende Smil, husker, hvem der er Vært og Gæst og synker atter til Sæde.

»Viktoria!« skogrer Teilmann og klasker sig paa Laarene. »Der røg dit gamle Benhus og skjøen Kjæstens Fæstensmand ad Nørholm till!«

Een-og-tredive! Kjeld fornemmer en sær Slat-tenhed i Bentøjjet. Ligesom langt borte kan han høre Nørholm-Mandens Buldren: »Ja, saa er han, Kløren, altsaa Datum ut supra Fæster hos mig. Er han klar over det? Jeg har netop en Fæste-gaard ovre i Thorstrup, hvor jeg svært trænger til en ny og rask Mand til at løse den gamle af. Han ka godt faa en Kone med Gaarden, hvis han ellers kan komme tilrette med Pigen om Tingene.«

Kjeld svingler ud ad Døren, mens det koger i hans Hjernebiste, som var Pladsen derinde alt- for kneben, endda det kun er to Navne, som ligger og snurrer rundt der: Thorstrup! Thor-strup! og Else Maril

Nu mener Ladefogden, at han passende igen kan gøre sig bemærket.

»Aa Vi og Vok endda, det skjøene Kapell!« klager han for at indynde sig og vidne Herska-bet sin Deltagelse.

— Sølle Mand, at han ikke var klogere! Han burde dog kunde ha skønnet sin Herres Sindelag og forstaaet, det klogeste var at liste stille bort og gemme sig.

Nu byder han sig i sin Uforstand selv til

som Syndebuk og Skive for Birkedommerens indeklemte Harm over Tabet.

»Hvad rager det ham, Skvadderhoved! Vil han se, han kommer herut!«

»A mente, a tænkte, te a töt —«

Den arme Foged savler af Forfjamskelse.

»Naa, saa han mente« — Saxesen bliver med eet blid og giftig i Mælet, som han havde for Vane, naar en ondsindet Streg stak ham. — »Ja, han mente sagtens, kan jeg tænke, at det var et svært Held, den anden Løjser kom af Vejen, saa der blev bedre Udsigt for ham selv.«

Fogden smiler fjoget uden at fatte, hvor det bærer hen.

»Og da han nu i fem Aar har tjent mig som en brav Karl, ædt trofast og snuet flittig, saa skal han ogsaa som Erkendtlighed faa en god Gaard i Fæste og i Tilgift en gæv Viv.«

Offeret flyder over af Taksigelse, men brydes brat af:

»Godt, han er tilfreds, saa ka vi altsaa bestille Tillysning til førstkommende Søndag for ham og Knokkel-Kjæsten.«

Nørholm-Manden skoger. Dette her er ret en Spas efter hans Sind.

Men Ladefogdens Øjne bliver runde af Skræk og dæmrende Forstaaelse af, at Skæbnen og Ulyk-

ken er over ham. Men endnu prøver han dog at tro, det hele kun er Løjer.

»Det — det er vel ett Naadigherrens Alvor?«

»Alvor! Jo saa — — —!« lyner og tordner Birkedommeren. — »Det ka han ta Gift paa, det er Alvor!«

»Jamen, a vil — vil eet ha den Herp!« mander Fogeden sig op til. Skrækken giver ham et overmenneskeligt Mod.

»Naa, saa det vil han ikke!« — Herremandens Stemme er som Savtakker, der skærer i Stymperens Benpiber.

»Han glemmer vist, han ikke er fyldt de 46. Saa han ka endnu faa Lov til at spadsere ind i Militsen, hvis det staar ham bedre an. — Blanke Maren eller Knokkel-Kjæsten? Han kan faa Lov at vælge.«

»Jamen, jamen,« stønner Stakkelen som sidste Udvej. »Kjeld fik dog Lov at kaste Tærning om det, ka a da ett tilstedes det samme?«

»Jo, den Plaser kan han godt faa. Han kan kaste om, hvilken af de to nævnte Madammer han helst vil i Lav med.«

Da gir Fogden sig over i Ulykken og flæber — ligefrem flæber lydeligt.

Og det blev nok ikke sidste Gang, han gjorde det med skellig Grund.

Folk vilde vide, at Kjæsten holdt ham bravt i Øvelsen.

Men Kjeld Frøsig kom mærkværdig hurtig tilrette om Tingene med Datteren i den Gaard, han fæstede ovre i Thorstrup.

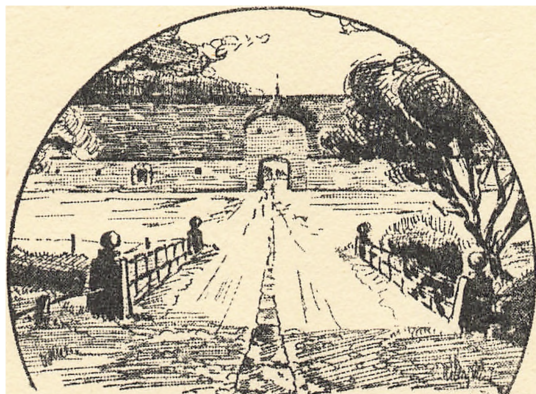
Pigen hed da tilfældigvis ogsaa Else Mari. —

Ja, saa sært kan Skæbnen vendes og tage Retning ved et Terningkast.

Men den, der tvivler om Sandfærdigheden, kan blot spørge sig for i Lindbjerg, der, hvor hvert Menneske kender Navnet paa »Sagsens Waass.«

Og ovre paa Nørholm kan man gaa paa en Sti af de hugne Stenblokke lige fra Porten i Avlsgaarden og helt op til Hovedbygningen.

De Sten er det, der skiftede Plads og Formaal ved et Terningkast, siger Sagnet.

DA DER SIDSTE GANG
BRÆNDTES STEN I KRAGELUND

DA DER SIDSTE GANG BRÆNDTES STEN I KRAGELUND.

Det følgende er et Forsøg paa at tegne et Kulturbillede fra Aarene lige før Trearskrigen 1848—50 og foregaar i min Barndomsby.

For ikke at lede nogen paa Vildspor, vil jeg med det samme sige, at alle Historierne er Genfortælling og ikke bestemt tidsfæstet med Undtagelse af enkelte Aarstal.

De tre Aftener ved Teglovnene er et lille Udsnit af Livet dengang — paa Overgangen til en ny Tid, der ganske smaat havde begyndt og fuldstændig brød frem under og efter Krigen.

Vel blev Stavnsbaandet løst i 1788, men det var kun lidt, der skete dengang. Slægterne levede fremdeles under Herremandsvælde i deres Tanker og Handlinger. Livet i Bondens Hjem forblev omtrent det samme, og det meste, der taltes om, var Livet i og ved Herregaarden.

Varsler, Spøgelse, Nisser og Trolde, Skarnsfolk og Hekse var raadende Magter.

— — —

I denne Begyndelse til en Overgangstid havde Lærer Haahr ved Hunderup Skole (Sogneskolen) en ikke ringe Indflydelse.

Lærer Haahrs Barndomshjem var Herregaarden Lindbjerggaard i Ølgod Sogn. Det blev tidlig bestemt, at han skulde studere, og han var ogsaa en Tid i København; men saa kom Statsbankerotten, og han maatte afbryde Studierne. Han flakkede om en Tid, indtil gode Venner hjalp ham til Lærerpladsen i Hunderup Sogn. Lærer Haahrs Hustru var fra Vesselbjerggaard, ogsaa en stor Gaard.

Ifølge Fødsel og Opdragelse var Haahr langt foran de Mennesker, han kom til at virke iblandt. Som Menneske, havde han stor Betydning, hans Lyse, glade Sind smittede alle. — — Lærer Haahrs Børn var begavede og lignede Faderen af Sind. De kunde ikke undværes, naar Ungdommen var samlet; de var gode Dansere, og havde en smuk Sangstemme.

Hunderup Sogn skylder Lærer Haahr Tak for meget. Det var især i Kragelund og selve Hunderup, hans Person havde afgørende Betydning, og han blev en af Grundene til, at der blev det, man kalder Sognedeling Øst—Vest. Ikke det, man i egentlig Forstand kalder Sognedeling

— men en stadig tilbagevendende Meningsforskel angaaende Opgaver, der skulde løses i Fællesskab i Sognet.

Denne Meningsforskel Øst — Vest har ofte været til Gavn.

— — —

Det fælles Samvær i Aftentimerne ved Hedebrand, Køllehus eller Teglovn var den Tids store Oplevelser og huskedes længe.

Mange Gange blev Sammenkomsterne af afgørende Betydning for den unge Slægt. De unge kom for at lege og danse i Lysskæret fra den gloende Ovn. — Senere sad de i Udkanten af Kredsen og hørte paa de ældres Fortællinger om svundne Slægter. Det kunde give Mod paa eller Afsky for baade det ene og det andet. Og de saa ind i den flammende, evigt urolige, evigt tiltrækkende Ild, der gav Næring til Drømme — der undertiden blev til Virkelighed.

KRAGELUND BY.

Kragelund er en lille Landsby i den vestlige Del af Hunderup Sogn. Jorden til Byen grænser et langt Stykke op mod St. Darum Sogneskel.

Kragelund har ingen Historie, Byen har været alt for lille, som saa mange andre; der har ikke været noget at bemærke.

I Indberetningerne fra Præsterne til Ribe Stifts Beskrivelse i Aaret 1638 læses følgende om Kragelund i Hunderup Sogn: Liige wester fra kirchen en agger langt, eller lidet meere, er en liden By, der hedder Kragelund. — Det er ikke meget, men dog nok til, at Kragelund ogsaa den Gang var en Landsby.

Naar der engang i længst forsvundne Aarhundreder er kommet Bosteder og Landsby i Skoven, Lunden, Kragelunden, da er det fra Naturens Haand ganske naturligt. Paa den østlige Del af Byjorden, hvor Byen laa, var Jorden Lersjod, og Nord for Byen var der Eng og Mosestrækninger.

Det er ganske naturligt Grunden til den første Bebyggelse. — Arealet af den gode Jord var ikke ret stort; der var kun seks smaa Gaarde, et Par mindre Ejendomme og nogle jordløse Huse.

At Gaardene var smaa, fortalte de ældre tit om; alt Arbejdet til Trækkraft i Mark, Eng og Mose blev udført med Stude, til Heste var Gaardene alt for smaa.

Det meste, der avledes til Ejendommene, var tarveligt Hø. Det lave Kær og den lave Mosestrækning Nord Nordvest for Byen, med et lille Vandløb i Midten, var det vigtigste for den lille

By; der græssede Kreaturer om Sommeren, og der bjergedes Høet til Kreaturerne Foder om Vinteren. — Den dyrkede Jord hjemme ved Ejendommen dannede Grundlaget for Føden i Hjemmet, Rug til Brød og Boghvede til Gryn. Af Agrenes Høst, fik Kreaturerne om Vinteren Halmen sammen med det tarvelige og sure Mosehø. At Foderet var fattigt og næringsløst, forstaaes af følgende kendte Udtryk fra den Tid: »Bare Kørne lever, til Græsset kommer«, eller »Bare Kørne ikke bliver saa stive, at vi ikke kan faa dem ud i Solen, naar de første Græsspirer kommer frem.«

Kragelund hørte ligesom de andre Landsbyer i Hunderup Sogn under Herregaarden Kjærgaard, og Beboerne maatte gøre Hovarbejde. Engang maa Avlingen til Kragelund have været ved at gaa helt ud, ellers var Mølleengen, en af Herregaardens Enge et Stykke Syd for Kjærgaard Skov, sikkert ikke kommet til at tilhøre Kragelund. — Paa dette Engstykke blev avlet meget Hø, der havde stor Værdi som Foder, sammenlignet med Halm og Mosegræs.

Kragelund havde en betydningsfuld Indtægtskilde af Mosen, der laa Nord for Byen i Heden, der græssede ind til Fribondegaarden, Mulvads Enge.

Tørvejorden i Kragelund Mose var en meget fin Kvalitet, og de skaarne eller gravede Klyner

eller Tørv kaldtes Lysklyner og var efterspurgte. Disse Lysklyner brændte altid med en stærk, klar, ren og højtlysende Flamme og kunde derfor paa den Tids benyttede aabne Ildsteder oplyse hele Stuen og var bedre Lys om Aftenen end baade Tællelys og Tranlampe.

Beboerne i Kragelund havde ikke Raad til at brænde Lysklyner fra deres egen Mose. Alle Lysklyner, der blev gravet, og det var mange, blev kørt til Darum Strand; dertil kom Skibe fra Nordby og Sønderho. Skibsførerne købte dog ikke alene Lysklyner, men ogsaa af Markens Avling, Kartofler, Gulerødder og Korn. Søfolkene i Nordby og Sønderho tjente mange Penge og havde derfor Raad til at købe det bedste. — Lysklyner fra Kragelund var kendte og efterspurgte paa Øen.

I Kragelund Mose, hvor Lysklynerne blev gravet, laa der i Jorden store Træstammer og Rødder, Rester fra Skovens Tid. Dette Træ kaldtes Mosetræ, men havde meget forskellig Værdi, og det blev straks undersøgt, om det var Rester af et Egetræ eller Fyrretræ. Var det Stammen eller Roden af et Fyrretræ, blev det straks slæbt op paa den høje Hede for hurtigere at tørre.

Hen paa Sommeren, naar det var halvtørt, blev Træet kørt hjem og savet i Længder paa tolv og fjorten Tommer; disse Blokke blev kløvet med Øksen, senere med Tællekniven i gan-

ske tynde Pinde. I smaa Bundter med Snor omkring blev Pindene hængt paa Sydmuren op under Tagskægget for at tørres, og kaldtes for Lyspinde. Om Vinteren hængte der altid under Loftet i Nærheden af den aabne Skorsten et Bundt Lyspinde, der var til stor Nytte. Var der faldet noget paa Gulvet, som ikke kunde findes, maatte en Lyspind tændes ved Ilden, og skulde der hentes noget i en anden Stue, benyttedes Lyspinden ogsaa.

Lyspindebundtet ved Bjælken i Stuen hørte med til et velordnet Hjem.

Kragelund var kendt som en meget fattig og daarlig By. Beboerne i de seks Gaarde og mindre Brug kunde tildels klare sig selv. — Derimod var det galt med Beboerne i de fire a fem jordløse Huse; de maatte gaa paa Arbejde rundt i Gaardene eller ogsaa tigge, og dette højnede ikke Byens Anseelse.

Husene og Gaardene er trods Fattigdom undergaaet store Forandringer. Først Stolpehuse med lerklinede Vægge og Græstørvstag, senere af tørrede Lersten, udvendig beklædt med Tørv, for at Regnen og Frosten ikke skulde opløse Lerstenene. Et stort Fremskridt var det, da Lerstenene blev brændte, Bygningerne fik deraf et mere solidt og velhavende Udseende.

Som før nævnt var der seks større Bosteder

eller Gaarde i Kragelund, men allerede omkring Stavnsbaandets Løsning i Aaret 1788 blev to Ejendomme slaet sammen, det var Nr. 5 og 6. Siden den Tid er Kragelund altid regnet med fem Hovedgaarde.

Interessen, eller den liden Historie, som Kragelund har, er knyttet til Gaard Nr. 5. Herom følgende:

PAA Herregaarden Kjærgaard, hvortil Beboerne i Hunderup Sogn udførte Hovarbejde, herskede Margrethe von Rosenørn efter sin Mands Død 1748. Og den store Bedrift styrede hun, til hun døde i Aaret 1786.

Margrethe von Rosenørn var en meget klog og god Kvinde, der gjorde meget for Bønderne. Naar hun kom til at betyde saa meget paa Eggen, var det for en Del vel ogsaa Grunden, at hun i saa mange Aar var Enehersker paa den store Herregaard. Hun kom derved i nær Berøring og fik Kendskab til de mange Bønder, der kom til hende for at betale Fæsteafgift eller bede om Udsættelse.

En anden vigtig Grund, til at hun tog sig

saa venlig af Bønderne, var Paavirkningen af den frihedselskende Præst Knud Lang, Præst i Vilslev-Hunderup fra Aaret 1750. Han var maaske den Mand, der udrettede mest for at forbedre Bøndernes Kaar, for derved at skabe Fremskridt og Frihedstrang. Bønderne i Hunderup, Vilslev og Darum Sogne, der var Fæstere og gjorde Hovarbejde paa Kjærgaard, kom i stor Taknemmelighedsgæld til Pastor Knud Lang og Fru Margrethe von Rosenørn, men desværre forstaaes det gode sjælden i Øjeblikket. Det var først mange Aar efter, det kunde ses. — De meget daarlige

og fattige Tider i Begyndelsen af det nye Aarhundrede med Krig og Statsbankerot gjorde ikke Livet lettere for Dyrkerne af Danmarks Jord. Derfor fik Adelsfruen og Præsten fra Vilslev ikke det smukke Minde, de havde fortjent.

En Dag, Fru Margrethe von Rosenørn omkring Aaret 1777 sad i Riddersalen, kom en ung Mand ind til hende for at melde Tilbagekomst fra sin 7 Aars Soldatertjeneste. Fru von Rosenørn saa op og ned ad Karlen — han var en høj, køn og statelig Mand — og sagde, at nu kunde han faa Arbejde paa Gaarden som Kreaturpasser i de kommende 7 Aar. Den unge Mand blev noget ked af denne Ordre og kunde ikke tilbageholde et Udtryk om, at det var han ikke saa glad for. — Fru von Rosenørn sad igen lidt og saa paa ham; endelig sagde hun: »Hvad vil du helst, enten passe Kreaturer i 7 Aar eller Soldat igen i 7 Aar.« Den unge Mand bukkede dybt og sagde: »Naadige Frue, helst Kreaturpasser.«

Tiden gik, og da de 7 Aar var gaaet, stod Kreaturpasseren atter i Riddersalen hos Fru von Rosenørn og sagde: »Naadige Frue, nu har jeg passet Deres Kreaturer i 7 Aar og udført Arbejdet saa godt, som jeg har kunnet. Er det ikke altid blevet, som ønskes kunde, da er Skylden ikke min; thi Arbejdet er udført med min bedste Vilje.«

Fru von Rosenørn saa atter som for 7 Aar

siden paa den endnu kønne og kraftige Mand. Lidt efter spurgte hun, hvad han kunde tænke sig. — Karlen bukkede dybt og sagde: »Naadige Frue, jeg tænker ikke, det gør De.«

Fru von Rosenørn sad atter et Øjeblik og saa paa Karlen; saa sagde hun: »Jeg tænker mig, at efter dette udmærkede Stykke Arbejde, De har gjort, faar De Gaard Nr. 5 i Kragelund som Selveje.«

Den nu ikke helt unge Mand takkede med Taarer i Øjnene; det var saa stor en Overraskelse, at han ikke kunde faa sagt andet end Tak. — Nogle Dage efter fik han inde paa Godskontoret Skøde paa Gaarden i Kragelund. Han blev den første Selvejer i den lille Landsby og vil som saadan altid blive husket, naar Talen er om Bøndernes Frigørelse, Stavnsbaandets Løsning og en ny Tid for den danske Bonde.

Havde den unge Mand ved sit Arbejde paa Kjærgaard gjort sig fortjent til at blive Selvejer og været afholdt, saa blev han det i ligesaa høj Grad i Kragelund. Det gik nemlig saaledes, at paa Gaard Nr. 6 boede en gammel Ungkarl, som gerne vilde være fri for Gaardens Drift. Han syntes ligesom Fru von Rosenørn godt om den nye Nabo, og kort efter overdrog han Gaarden til ham mod at faa Ophold og Pleje, saa længe han levede.

Den unge Mand blev Stamfader til Slægten

Lambertsen, der paa femte Slægtled har Gaarden endnu.

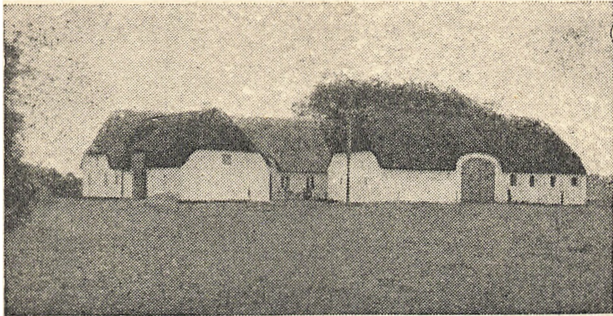
Hvad det betyder for en Slægt at faa en god Start, naar der ellers er Krummer i Slægten, er den Lambertsenske Slægt et godt Bevis for. I Aaret 1838 blev de to gamle faldefærdige Bindingsværksgaarde revet ned og flyttet nogle Hundrede Alen op mod Syd. Der blev bygget en solid og statelig Gaard, der staar endnu og vidner baade om Dygtighed og Velstand.

Paa Gaarden har der altid været en første Klasses Besætning, og Mark og Eng altid været i god Drift.

Kragelundgaards Jorder var blandt de første i Kragelund, der blev merglet.

Nuværende Ejer af Kragelund Gaard
Johannes Lambertsen og Hustru.

Kragelund Gaard.

Slægten Lambertsens Gaard i Kragelund blev 1838 flyttet fra den lave Toft og et Stykke mod Syd. Det er en smuk og statelig Gaard, der endnu 100 Aar efter kan hævde sig paa Egnen.

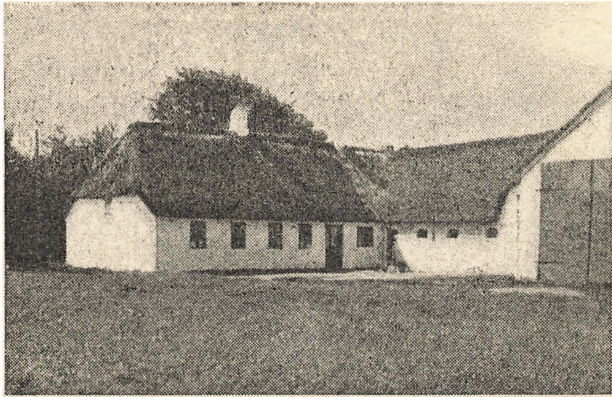

Poul Møller
fdt. d. 7. Marts 1847.

Nielsine Møller
fdt d. 3. Oktober 1850.

Disse to gamle, interesserede Mennesker, nu 90 og 80 Aar, har givet et stort Bidrag til Optegnelserne fra Kragelund.

Kragelund Bys ældste Stuehus.

Stuehuset til Brødrene Møllers Gaard er fra Aar 1800. Det er selvfølgelig godt vedligeholdt, og de gamle smaa Vinduer er blevet erstattet med større; men Mur- og Tømmer-Værk er det samme; det er stærkt og solidt og kan endnu i mange Aar tjene Slægten til Hjem. Brødrene Møller er fjerde Generation paa den gamle Gaard. Deres Forældre er Poul og Nielsine Møller.

KRAGELUND TEGLOVN.

NOGLE faa Hundrede Al. Syd for Byen laa Byens Teglovn i en af Toftedigerne, saa langt fra Gaardene, at der ikke var Brandfare fra Ildgnisterne, naar der brændtes Sten.

Leret, der blev hentet i Byens Fællesjord, blev ogsaa benyttet til andet end Sten. Hvert Foraar blev der flere Gange hentet Ler i Byjorden til at kline og reparere de gamle Bygninger med efter Vinterens og Frostens Ødelæggelser.

Leret fra Kragelund Fællesjord var kendt som en ualmindelig fin Kvalitet til Mursten. Byens Beboere var ikke altid glade for det gode Ler. — I Hundreder af Læs blev Leret engang for mange Aar siden kørt til Herregaarden Kjærgaards Teglovn og lavet til Sten. Det var til en stor Ombygning af Avlsgaarden.

I mange, mange Aar, helt op til 1930, var den store Sænkning i Fællesjorden kendt under Navnet Hoverigraven, den var smuk og jævn planeret.

Den store Tjørnebusk paa Hjørnet, hvor de to gamle Skeldiger mødes, er Stedet, hvor Kragelund Bys Teglovn laa. Det var et godt Stykke fra Byen og Lyngheden, saa der var ingen Brandfare.

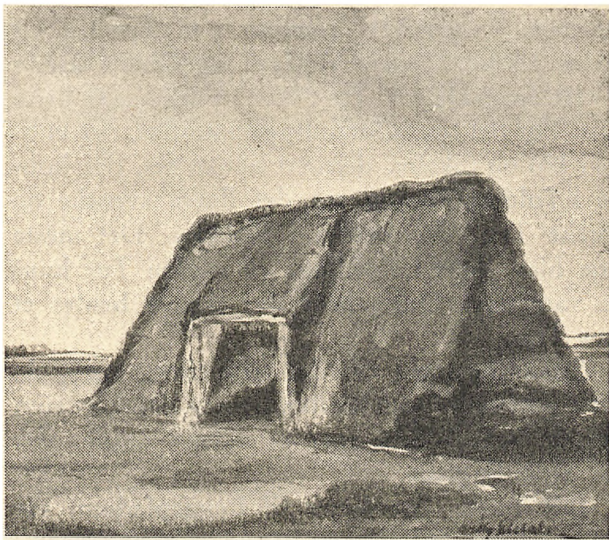
Af Teglovnene er intet tilbage. Masser af Kampesten er i Aarenes Løb gravet op og anvendt til Vejmateriale. — I vidt Omkreds er Jorden fyldt med Rødstensbrokker, der kommer til Syne naar Jorden pløjes. Brokkerne ligger da tæt i Plovfurterne.

Om Sommeren blev Græsset i Graven eller Sænkningen bjerget som Hø.

Det gamle Kragelund Teglværk var omkring 1840 fuldstændig faldet sammen, men det var heller ikke saa faa Sten, der i Aarenes Løb var brændt i den gamle Byovn. Tilbage var nu kun to af de gamle Gaarde, der ikke var flyttet fra den gamle Boplads; lave og faldefærdige var

Kampesten. Det var til Fyld under Bygningen og til Brønden. Det, man absolut skulde have, naar man byggede Gaard eller Hus, var Vand.

At kaste Brønd var et stort Arbejde. Jordlagene var afgørende for, om det blev en god eller daarlig Brønd. Var der Ler ned til de vandførende Lag, behøvede man kun at grave et Hul, nøjagtig i den Størrelse Brønden skulde have. Var Jordlaget derimod løst Sand, maatte der graves et meget stort Hul, da Siderne vilde skride sammen. Naar man havde naaet Vandet, blev Siderne bygget op fra Bunden. Hertil anvendtes Kampesten, saa det var et Arbejde, der fordrede Akkuratesse

de, og længe kunde det ikke vare, inden en Ombygning skulde til.

Den ene af de gamle faldefærdige Gaarde ejedes af Hans Pedersen, kaldet Hans Smej, og hans Kone, Anna Marie, altid kaldet Anmari Smej. Hun var en meget dygtig Kvinde og var den drivende Kraft for at faa Arbejdet sat i Gang og faa Dyrene passet i Marken om Sommeren og i Stalden om Vinteren. — Det var ogsaa hende, der omkring 1840 bestemte, at nu skulde der bygges ny Gaard, og at den skulde flyttes fra Toften et langt Stykke mod Vest ud i Marken. — Det var et stort Arbejde, der skulde lægges til Rette. I flere Aar skulde der samles sammen. Træværket, Tømmeret til Bjælker og Spær, Lofter, Gulve, Vinduer og Døre, skulde hentes langvejs fra. Tre Steder kunde man købe Træ. For det første Strandingstømmeret, der købtes i Ho og Oksby, dernæst Skovtræet, der købtes i Foldingbro, og saa det finere svenske og norske Træ, der købtes i Kolding. Det meste Træ blev købt i Kolding, en saadan Tur kunde vare flere Dage, naar der skulde hentes et Læs Træ.

Strandingstræet var det mest efterspurgte, da dette nævnedes som næsten ligesaa holdbart som Egetræ. »Æ Worm rører et alder,« sagdes der om Strandingstræ.

Det første, der førtes til Byggepladsen, var

og Dygtighed, at ikke Stenene skulde glide, og Brønden styrte sammen. Desværre mislykkedes Arbejdet undertiden, saa der maatte begyndes forfra.

Det næste Arbejde var Bygningen af et Knæhus. Først blev der lagt nogle almindelige flade Sten, 2 Rækker med 4 i hver Række, ca. $2\frac{1}{2}$ Alen mellem hver Sten og mellem Rækkerne var der 8 – 10 Alen.

Paa disse Sten rejstes 4 Koppel Spær som til Taget paa et Hus, og paa det rejste Tømmer, sømmedes Lægter. Man benyttede hertil det mest utrolige Materiale; mest Grene af Træer, hvor der fandtes lidt Egekrat; Pil og Hyld blev ogsaa benyttet. Til Tag paa Knæhuset benyttedes Lyng, som man plukkede paa Heden. Lyngen blev lagt i flere Lag og syet til med Halmreb (Simmer). Paa Husets Top (æ Manning) blev lagt nogle lange, smalle Tørv, ca. 12 Tommer brede og $2\frac{1}{2}$ Alen lange (kaldet æ Maaentørre).

I Knæhusets ene Side var en Dør eller rettere Plads til en Dør; for sjældnen var der nogen. I dette Lynghus, eller i Nærheden, blev alle forberedende Arbejder gjort til Bygning af Huset.

I Nærheden blev lagt Kampesten i en Runddel med en Diameter af ca. 10 Alen. Hertil kørtes Sand og Ler fra Byens Fællesjord, og naar en passende Dynge var kørt sammen, blev den overøst med Vand fra Brønden. Saa kom Studene

frem. Leret og Sandet skulde nu æltes sammen for derpaa at anvendes til Sten. Det var et mægtigt Arbejde. Leret skulde helst slemmes sammen med Sandet, og der skulde tillige en Del Kendskab til.

Var der ikke et passende Forhold mellem Ler og Sand, kunde Stenene ikke brændes, de blev fulde af Revner eller blev til Pulver.

Naar Leret var æltet, kom Stenformen frem. Den var af Træ og kunde tage 2 Sten. Formen blev lagt paa et Bræt, hvorefter Leret med et kraftigt Smæk fra en Skovl blev kastet i Formen, der blev fyldt med Ler og derpaa strøget af. Formen blev sat paa Højkant og baaret ud paa Marken. Der blev den lagt ned paa Siden, hvorved det formede Ler gled ud af Formen. Nu skulde Formen (Stenen) ligge her og tørres. Det var derfor et stort Uheld, hvis der i disse Dage indtraf Regnvejr. Det kunde de nylavede Sten ikke taale; men saa blev Knæhuset taget til Hjælp, og alle de Sten, Huset kunde rumme, blev baaret derind.

Saaledes arbejdedes der flittigt i de lange Forarsdage, naar Solen og Vinden tørrede stærkt. Var det taaget og mindre godt Vejr, arbejdede man i Mosen. Der skulde skæres mange Tørv. Jo flere Sten, der blev formet, jo flere Tørv skulde man bruge til Efteraaret, naar Stenene skulde brændes.

Foruden alt dette Arbejde skulde det sædvanlige Arbejde i Stald og Mark ogsaa passes. Det var almindeligt, at Kvinderne formede Stenene og lagde dem til Tørring. Efterhaanden som Stenene blev tørre, blev de stablet i høje Stabler. Nogle Tørv blev lagt over for at skærme mod Regnen. Saa snart Høsten var tilendebragt, begyndte Brændingen af Stenene.

Da det gamle Byteglværk var faldet sammen, bestemtes det at bygge et nyt et passende Sted i Nærheden af, hvor den nye Gaard skulde ligge, for saa var Stenene paa Pladsen, naar der engang skulde bygges. Tørvene kunde om Sommeren køres sammen i en stor Dynge i Ovnens Nærhed.

I alt dette Arbejde var Anmari Smej til Stede. Alle Steder var hun, ikke alene i Mosen ved Arbejdet med de mange Tørv — der regnedes to Tørv til hver Sten at faa brændt — ogsaa ved Æltning og Strygning af Sten var hun med.

Hans Smej snakkede og snakkede, alt imedens han bakkede paa Piben, en lille kort Træpibe, der hang i Mundvigen fra Morgen til Aften; stadig maatte han ind til Ildstedet for at hente at lille Stykke Ild til Piben, der let gik ud, naar han snakkede og fortalte, derfor blev hans Hjælp meget lille. — Deres to voksne Sønner, Hans og Peder, maatte tage fat og hænge i med Arbejdet.

Teglovnens blev bygget ca. 100 Alen Nordøst for Byggepladsen. Ovnens Størrelse var 4 a 5

Alen bred, 6 Alen lang og Højden ca. 5 Alen, deraf var de 3 Alen gravet ned i Jorden. En stor dyb Skraaplan blev gravet ud foran Ovn, saa der var let Adgang til Trækkanalerne, Fyrstederne, ind til Stenene, der skulde brændes.

Siderne i Ovn var opført af Kampesten opbygget i Ler. Det meget Jord og Sand, der var smidt op af den dybe Grav, benyttedes til Sidevægge omkring den Del af Ovn, der var over Jorden.

I Rummet eller Ovn var Plads til 4 a 5,000 Sten. — Det var et stort og vigtigt Arbejde at bygge eller fylde Ovn med Sten, saaledes at Brændingen kunde blive saa jævn, at det gav flest muligt af helbrændte Sten. Alle Sten omkring Trækkanalerne blev altid helbrændte, og en Del blev forbrændte, lidt længere borte fra Kanalerne blev de halvbrændte, og Stenene, der stod helt ude ved Siderne, blev blegbrændte. De sidstnævnte kunde ikke anvendes til Ydervægge og blev brugt til Skillevægge.

Manden, der byggede eller satte Stenene i Ovn, naar de skulde brændes, kaldtes Ovn sætter, et Arbejde, der fordrede megen Akkurateesse. De tørre Lersten skulde alle staa paa en bestemt Maade, saa Ilden fra alle Sider kunde komme ind mellem disse. — Samtidig med at Stenene sattes i Ovn, blev Tørvene ogsaa sat ind mellem de høje Stenstabler, og dette skulde

gøres ligesaa kunstfærdigt. Det, det gjaldt om, var at kende, hvorledes Fyringen skulde foregaa, derfor skulde der ogsaa være Aabninger mellem Tørvene. — Ilden skulde ved Trækkanaler fordeles jævnt over hele Ovnens. Det kunde ikke slaa til, at de to store Trækkanaler var i Orden, thi saa gav det alt for faa helbrændte Sten. — Nej, alle de smaa, fine Sidekanaler skulde være i ligesaa god Orden, og saaledes at det var nemt at lukke for disse med en Græstørv enten nede i Ovnens Bund eller ovenpaa Ovnens, alt eftersom der var for lidt eller for meget Træk gennem disse. Blev dette ikke nøje passet under Brændingen, da kunde Stenene i en Del af Ovnens brænde sammen i een eneste stor flydende Masse og skulde saa smides bort.

Manden, der var Ovnsætter, skulde paa den Maade ogsaa være Teglblænder; derfor var begge Hverv altid forenet i samme Person — helst skulde der være to, der forstod Kunsten, saa at de kunde afløse hinanden under Brændingen.

I Kragelund var Peder Madsen Haahr kendt som en meget fin Ovnsætter og Blænder.

Anmari Smej var dygtig til det hele; hun kunde tage halvt om halvt alle Steder, ikke alene da Stenene blev æltet og formet, men ogsaa ved at sætte i Ovnens og ved Brændingen, — hun tog den halve Vagt sammen med Sønnerne.

Brændingen til den nye Gaard tog fire Aar;

hver Sommer blev der æltet og strøget Sten, samt gravet Klyner til to Ovnfulde Sten.

Brændingen af en Ovnfuld Sten varede gerne 6 Dage, de to – tre første Dage kaldtes: at røge Stenene. I den Tid lukkedes der meget lidt Træk ind i Ovnen – den svage langsomme Ild var for at drive Fugtigheden ud af baade Sten og Tørv. Det var ogsaa Erfaringen, der havde lært, at for stærk Varme paa ligestraks ødelagde alle Sten.

Det var først, naar Stenene var helt tilrøgne eller helt sorte, at der kunde sættes mere Ild paa, eller rettere gives mere Træk ind gennem Kanalerne.

Ved dette store og besværlige Arbejde i de Aar, det tog, var Brændingen ligesom ved Køllen en festlig Afslutning paa Sommerens Slid og Slæb.

Aftentimerne ved Teglovnene var Festaftener ikke alene for dem, der passede Ovnen, men for hele Byens Folk.

De to eller tre første Aftener under Røgningen kom der ingen fremmede, da var det ikke til at være i Nærheden for Røg, koldt var det ogsaa, der var ingen Straalevarme fra Ovnilden. Først naar der rigtig sattes Brand i det hele, var Teglovnene Byens Midtpunkt – da var Aftenerne Fest og Humør.

I den gloende Aske stegtes Kartoffler, og Kaffe

kedlen holdtes varm eller kogte over en af Ildkanalerne oppe paa Ovn.

Hele Tiden var der noget at snakke om, og hele Tiden var der en eller anden, der fortalte, eller sang og en eller anden der kunde huske Vers eller Rim. Aftenen ved Teglovn gik altid alt for hurtig.

Mest feslig var det sidste Aar, der brændtes Sten til en ny Gaard; da var Talen altid om næste Aar, naar der skulde være Rejsegilde.

Hvad var mere spændende end at have noget at glæde sig til?

SIDSTE AAR VED TEGLOVNEN.

Det var en Aften i September 1845. Hans Smej, Anmari og Sønerne havde skiftevis vaaget ved den fyldte Ovn og passet Røgningen.

Det var baade trivielt og langsomt, koldt var det og Nætterne var lange, men nu var det ogsaa sidste Nat. En og anden af Naboerne havde været og set ind i Kanalerne til de sorte tilrøgne Sten. De vidste, at i Morgen maatte der lukkes op for Trækken, og saa kom Naboerne.

Den tætte, grimme Røgsky, der nu i flere Dage havde indhyllet Ovn, forsvandt, og lange Ildtunger vilde i de følgende Dage og Nætter række ud gennem Aabningerne, snart det ene, snart det andet Sted. Der skulde nu passes paa overalt, at der ikke blev for megen Træk, eller at Ildtungerne ikke blev alt for lange, da maatte der lægges en stor Græstørv over for at dække over Ilden og lukke for Trækken.

Hen paa Aftenen begyndte Byens Folk at komme. I to eller tre Klynger samledes de. Det var forskelligt, der drøftedes, og alt eftersom det var gemytlig, flyttedes der fra den ene Flok til den anden, men altid saa tæt ved Ovn, at Varmen kunde mærkes, og at Lyden af Ildens Sugning gennem de smaa Aabninger mellem Stenene kunde høres.

Hans Mandne tov en stuer Skro, ilav han soed o snakket om di manne Stien, dæ no waa brænd te æ ny Goer. »De æ regte naak novel andt, som den Gang wo Forælder slæft Lier te Kjargor, te æ Tejlovn, o saa Klyen te æ Brinden.« »Ja, jov, ja,« saae Hans Smej, » de maa I Fan denamæ nok sej; a tões ov de heer æ vilder. Men da no vi snakker om Kjargor, saa faataæl wos let, Maren Jappes. Do haaer jo tjendt deer.« — »Ja, aae Ja, hvissomensti a kan sammel et i mi gammel Hue. A æ no et javen saa glaae ved o faataæl om'et, for a waa saa rej. De bløv a

jen Auten nier i æ Kjelder. A sku go om i æ naer Fløj — æ Køkken haaej vi te Sønder; a gek hiel stell o tændt o ingenting, men saa lieg som a gek faabi Kaj Lykkes Skjul — de waa en lille Kammer, dæ lo hiel faa si sjel — ja a bløv saanen, te at et ku fløt en Bien, o saa waaet lissom mi Hals bløv kverket sammel, a hør hiel tydle »Nej, Nej, Nej, no vel a et sed heer længer. Saa læ dem helder fang mæ, sjel om a blyver hæend, aa ja! aa ja!« I kan trov, a kaaem tebaaeg te æ Køkken, o ingen ku sin fo mæ te o go igjommel æ Kjælder ud o æ Auten.

De waa føst den Auten, a fæk o ved, te Kaj Lykke han haa haaej hans Tehold i den lille Rum. De waa jo ilav han waa frejløs, da waa Kjargor den sekrest Stej, han kun væer.

De waa møj, a hør, ilav a waa o Kjargor. Vi haaer jo no haaej et gaat heer i Næerhied a Kjargor. Æ Slægter fører wos ku jo baaer ty te Kjargor, næer dæ waa Krieg o grim Ti, o kom ind o bue i æ Kjælderer, saa waa di hyt.

Kjargor haaer haaldt te bode Krieg o Ildebraend, ingen haaer novel Siend ku faat Bovt mæ æ Herremand o Kjargor.

Deerfor søgt Kaj Lykke ov deerte i di Oer, han waa mjest udsaat for o blyv fanget o slaven ihjel.«

»De maa a hejsen naak sæej,« saae Bernt,

»de haaer do alder faatoeld før, o saa de te do tões saa gaat om Kjargor, hu wo Forælder haa set o æ Træhest o vat indlaat i æ Hundhwol. A tões no et, do sku snak saa kjøn om Kjargor. som do sjel veed fraa di Hjæm, di Faaer og Muer maat kyer te Kjargor, nær æ Kuen sku i Hues, o saa maat di læ dje endt Rou sto o æ Mark. O somti kaaem dæ Wandnehied, saan dje Rou bløv øj. — Nej, a tões no et, do sku snak saa kjøn om Kjargor.«

»Læ wos no et kom mier i Snak om Kjargor,« saae Pæ Revel. »faa saa trover a, vi kommer te o skjændes. A vel no et kom saa møj gal astej, for a holder mæ jer bege tov. Mi Muer haar vat møj o Kjargor ve Fru von Rosenørn, o hun waa gue, nær Muer hejsen passet de, hun sku. Muer saae gjaen: »Di flest dæ kaaem o æ Træhest o ij æ Hundhwol, haaj sjel Skyld i et, helder ov haej di faatjendt et.«

»Naa, do æ lisse taasse,« saae Bernt. »Nej, a veed naak bejer, hwaa Kjargor er. — Ved I et aald sammel, hwafor æ Skov heer aap Sønden for kaaldes Ørenlund? — Saa vel a baaer sej jer, te deer haaer flier a Skræk hænd dem sjel for et o kom o æ Træhest o blyv pisket. O saa vest di, te de heer stuer Rovfovel snaer sku sørre for o fo æ Kraap te o faasvind. De waa jo bejer som et blyv begravet i kristen Joer.«

»No skal I haald aap mæ Kjargor,« saa Pæ Krensen. »No maa do, Pæ Revel faatæl let fraa den Oer, do tjendt i Velsle« »Ska a de? Ja, no maa a føst haa en Skro. — Si den Atteroer bløv dæ strandet saa møj, o æ Strandfoved kjoer te æ Hav hwæer Dav atter Træ. — No maa vi jo da et glem æ Stien i aald wo Snak.« »A haar lieg vat rundt,« saae Hans Smej, »baaer blyv ve o faatæel.« — »Ja, de waa en grov Arber, han haaej mæ aald de Kyren te æ Hav, men de waa et de væest. En Dav waa dæ drøven en Minnesk i Land; saa maat æ Strandfoved te Kyren mæ æ Lieg. — Da han kom te Velsle, hindt han æ Præst, dæ sku sie æ dœe Mand. Æ Præst saae, de waa ingen Dansker, men hejsen ku han et sej noved, o saa gek æ Præst. Deer støj æ Strandfoved o æ Kael mæ æ Lieg; di kjoer hen te æ Kjærgor, men maat et go igjommel æ Stæt, hverken den stuer helder den lille. Saa maat æ Lieg slæves over æ Kjærgordieg o saa begrades i æ Ingenmandsjoer. Æ Lieg bløv lo ij æ Grav, o saa sejer æ Strandfoved, ilav han trej Gaang tov en Handfuld Joer: »A Joer æ do kommen, te Joer skal do blyv, o saa ka do sto aap, næer di ander Landsmænd stoer aap.«

»De vild a gaat ha hœer,« saae Hans Mandne, »men no tœes a, Pæ Revel ku faatæel let fraa Fielsye; do tjendt jo jen Oer o Hennegoer.«

»Do sejer Fielsye«, saae Pæ Rævel. »Læ mæ

lieg fo en Slork Øl. — Jov, sier I, no ska a faaæ tæel om æ Jøed. De waa en hiel Tefælde, te Henne fæk en Jøed. De waa en Skif, dæ strandet, o han waa den jennest, dæ slaap løven fraa'et. Hudan de saa ku væer, te ham de heer Jøed bløv gaven, de ved a et. Pæeng haaej han jo ingen au, o saa kaaem han te o go ve en gammel Fesker o hans Kuen, dæ bue i en lille Hues ud ve æ Kletter. Saa ilav æ Fesker o æ Kuen dœe, saa bløv han i æ Hues, og deer haaj han bue i manne Oer. De waa sjælden novel, dæ snakket mæ ham, faa han waa jo Jøed. Faa de mæ æ Jøed hans Trov, de waa de wæest. Om æ Synde haaej han mjest travlt. Da gek vi ander te Kjerk, hvis et dæ waa novel andt, vi sku tej wos au.

Stue Las Fesker ve Fielsye o saa æ Jøed ku et toel o sie hverander. Las saae' te æ Jøed stoeld hans Fesk, o te de gjor han mæ en gue Samvettehied, faa han haaej jo de heer jødisk Trov.

Saa waa der en Vinteraute, te Las waa nier o Fielsye o sie, om dæ waa nove Oel i en Halmæ knep, han haaj saat nier i æ Ies. De waa møj mørk, saa de tov naa Ti faa Las o find æ Halm; han gek o fomlet rundt. Saa hœer han jen, dæ roft: Hjælp! Hjælp! Las fæk travlt o kaam hen te æ Mand, dæ waa faalden i jen aa æ Oelhwoller, dæ waa hoget aa æ Oelstaangere. De fœst, Las ku skimt, waa en Mandhue mæ nove laang Hoer.

»No, de æ dej«, saae Las o tov ij æ Hoer o æ Jøed — faa ham waaet. »No vel a spører dej om jen Ting. Vel do trov o den jennest sand Trov, Luthers Trov, saa vel a hjælp dej aap«.

Æ Jøed saae »Nej«. »Saa stapper a dej nier igjen«, saae Las. Let atter røt Las æ Jøed aap igjen, o saa te ham: »Vel do trov o den jennest sand Trov, Luthers Trov«. — »Næ, næ, næ, Nej«, saae æ Jøed. — »Ja, saa maa do nier igjen«. Let atter røt Las æ Jøed aap igjen o spuer æ trede Gaang: »Vel do trov o den jennest sand Trov, Luthers Trov«. Æ Jøed hekket grov atter æ Vejer, »Oh! Oh! Oh!« o saae »Ja« — »De æ gaat faa dej sjel«, saae Las, »faa saa ska do ov dø oet«, og saa stappet Las ham nier igjen«.

Dæ waa hiel stell, ilav Pæ Rævel faatoeld. De jennest en ku høer, waa æ Ildsues imeld æ Stien. Saa sejer Pæ Krensen: »Ham Las, han haaer wat en hoer Kaael. A tões et, han ku go rolle hjem o i Seng«.

»Nej«, saae æ Mandne Kuen, »æ tões snaaer, te Las sku ha wat stappet nier te æ Jøed, han waa atter mi Mjenning et faa kjøn te'et. Han kaaem wol da i æ Kasjot?«

»Nej«, saae Pæ Revel, »dæ bløv alder snakket om et, o dæ waa jo ingen, dæ vest, om de waa Sandhied. Las waa gue te o faatæel Historer, saa Folk saaeen griend let aa'et — o æ Jøed

waa dæ ingen dæ savnet. Han waa jo te mier Plau som te Gaun, faa de waa jo saanen, te nær han et sjel ku bjerre æ Føe, saa kaaem han o tegget. No waa di fri faa ham«.

»No vel a sej jer jen Ting«, saae Hans Smej, »de heer mej o droven hverander, de vel vi et snak mier om, a tões en blyver hiel skit tepas«.

»Men Guauten, o walkommen dej«, saae Anmari Smej. De waa gammel Lærer Hoer, dæ waa kommen. »Aael«, waa dæ flier, dæ saae«, »no maa do gi let te en Faaandring. Ka do et gi let mæ Riem, saanen i Valstakt«.

»Jow. No ska I fo jen om Søren Daulejer, dæ faalder i Tanker o tejer en Skro:

»De saanen o ska arber
æ hall aa æ Døvn
— om æ Sommer møj mier —
o saa let o æ Søvn,
de tejer o si Mand,
hwa di flest ka faasto.
Let møj de tejer
jo ov o æ Skro.

I æ Frøst o æ Vinter,
da æ et æ Low.
De ka væer slem koeld,
ka I sandle trov.
A slider o bonker
faa let Vaerm o fo.
Saaen Dav da tejer et
ov o æ Skro.

Saa kommer æ Faaroer!
Te æ Mues æ dæ Træk,
deer manne haaer Arber,
næer æ Wand tarrer væk.
De æ warm i æ Mues
hvis'en ret bøvler o —
o saa ka et ret nok
tej haart o æ Skro.

Saa haaer vi æ Enge
de bæest o æ Joer.
De æ haart Slid; men —
saaen Føe, vi foer.
De goer mæ Humøer,
— o en Drammer ka fo.
Men — lieg gaat tejer et
møj haart o æ Skro.

Æ Høst æ saa møj gaat,
mæ æ Komærs æ et smaat.
Kun næer vi er færre,
da æ et let flaat. —
Men aald er vi glaae
ve en gue Høst o fo.
I æ Bjerrend da tejer et
skam haart o æ Skro.

Saa kommer æ Atteroer,
da æ Vejer ka væ gaat.
Men samti' de saaen
mæ æ Davløen æ et smaat.
Da kniver et somti
wo Brø o ka fo.
I saaen Ti ka I trow
de tejer o æ Skro.

De somti saanen værker
i æ Røk og i æ Bien;
men glaa er a lig gaat
a Davløen ka tien. —
— No ønsker a baaer
de staje maa go,
o et a maa mangel
æ Tobak te en Skro.«

»De vel a lieg ha Lov o sæej«, saae Bernt
»de passer o wos aald sammel«.

»Ja«, saae Hoer, »de kan vi ves gaat væ jens
om, men no maa vi ha Maren Jappes te o faa-
tæel fraa Kjargor, deer æ jo foregaven saa møj
mærkle«.

Maren Jappes taret hind Nies mæ æ Haaend,
fæk let aa en Snuesdoes, o æ Klued, hun haaej
o æ Hue, bunden let faster, o en lille Slaw ind
ve æ Kinder. Saa begyndt hun o faatæel om æ

JOMFRUOVN O KJARGOR.

DE waa engaang, æ Herremands yngst Dætter
saa møj en kjøn Pieg - waa kommen te o
tøes saa gaat om æ Søn o Lundaver, men de ku

jo et læ si gyer, da han et waa Adelsmand, men hun stoeld si hjæemfraa, en Munk viet dem, o en Ti holdt hun si pot ve hind Mand.

Æ Herremand fæk saa laant om læng de hiele o ved. Han hint æ Dætter hjæem o saat hind ind i en lille Fængsel i æ Kjælder. — —

Saa en Maaen, æ Pieg kaam ind te hind mæ novel o æed, da haaej hun føj en Baaen. De fæk hind Faaer o ved. Han bløv saa gal o skaft si; te saaen uforskammet Pieg ku synk saa dyft o smid Skit o hind Adelslægt. Saa ga han Ordre te o fyer i æ Ovn, o æ Baaen bløv bræend. Æ Daer ind te æ Fængsel bløv muret te, saaen te æ Dætter maat swoldt ihjel i æ Fængsel.

Æ Ovn i æ Kjælder bløv sin den Ti alder brugt, flier Gaang æ dæ faasøgt o muer æ Ovn te, men de ka et læ si gyer, æ Stien legger aaldre ti faalden nied næst Dau.

Æ Fængsel waa dæ ingen, dæ røer, o ve Autens ti waa dæ ingen, dæ kaaem i æ Næerhied, faa saa høer di en Kvindfolk, dæ jamret si saa faaele.

Manne Oer atter waa der en Herremand, dæ vild sie ind i æ Fængsel, men dæ waa et en Kaael, dæ vild hog Hwol. Saa maat æ Herremand sto ve æ Sie aa en Kaael o gi Ordre faa hwæer Slav, han sku slo. Endle ve en Slav bløv der en lilie Hwol, o i sam No waaet, lissom dæ waa novel, dæ fløj ued o lieg hen faabi æ Herremands Hue. Dæ høres en lille Skreg — de

waa æ Herremand, dæ foeld. Faasegte bløv han boen aap i Seng, o fraa den Dav waa han lam, ingen sov ham mier.

Æ lille Hwol i æ Fængsel bløv muret te, o sin æ dæ ingen, dæ haa wovet o røer æ Kjælderfængsel.

De waa saa rolle, saa rolle, ilav Maren Jappes haaldt aap o faatæl, de waa lissom ingen tuer beveege si helder sej en Uer.

Saa reest Hoer si aap o saae: »Tak Maren. — No maa I ha Gunat, o saa hvis de gi gaat Vejer, saa sier a her øwer igjen i Maaen Auten«. »Gunat, o Tak«, saae Anmari Smej. »Ja, vi ska ov te o hjæm«, saae Pæ Krensen, »men lieg inden vi goer, hwa sejer do te de, Pæ Revel, ka do et let mier fraa Henne?« — »Vi maa lieg rundt o sie te æ Ild, vi ska jo hovs. hwa vi ska pas«, saae Hans Smej.

Pæ Revel hostet o hostet, da Hans Smej waa færre mæ æ Ild. »Ja no æ et øver, no ka a let igjen, o saa ska a faatæl let fraa Henne.

Æ Strandinger waa noved a de bæest, di haaej, de waa saalen te di næsten glemt aald Ting, hwa saa end di waa ve; di smeed de hiele o rænd atter æ Hav.

Nabo te wos, hu a tjendt, bue Fesker Niels; di haaej faat en Lille. Niels sku astej te æ Præst o meld et. Ilav han waa kommen en Støk o æ Vej, kaaem han te o sie ud øwer æ Hav. De

ga en Sæt i ham, — dæ waa strandet en Skif. Lieg i samme Yvblek waa han ve a vend om o stek i Rend atter æ Hav, men saa tændt han o æ Baaen de hjæem o saa æ Præst, — no waa han kommen en gue Støk o æ Vej, de Ærind maat han helder blyv færre mej.

Let atter støj han ve æ Præstes Daer, kaaem gaat ind, saae Gudav te æ Præst, o faatoeld saa hans Ærind. »Vi haa faat en Lille — o dæ æ strandet en Skif«, saae han i de saem. Æ Præst saae te Løk o spuer, om de waa en Dreng helder en Pieg. Æ Fesker tændt et o, hwa æ Præst saae — de waa æ Skif, han tændt o — o swaær: »De veed a et, a sov en kun i æ bager Eend; a trover, de er en Hollender«. Æ Præst sov o Fesker Niels o vild spører igjen, men de kun han spaaer, faa Niels waa væk, han ræend saa stærk, han kund atter æ Hav.

De waa en Dreng, den Lille ve Fesker Nielses; hwa en bløv døft, veed a et, men han bløv et kaaldt andt end æ Hollender.

Ja, de heer kan en jo skranne let au, men hejsen waa æ Stranding en Stormvejersdav novel grem novel. I de hiele, æ Hav æ en grem Nabo, o luske æ en, bode i Storm o Suelsken. A glemmer alder jen Synde Faarmeje, aald æ Folk waa te Kjerck, de waa i æ Faaroer, saa møj en raaer stell Vejer mæ Suelsken. De waa kun tov aa æ Sovnfovdes Sønner, dæ gek te æ Hav; di vild

sejel ued o sie te æ Gaaen — om dæ waa novel Fesk. De waa tov saa møj novel stuer køen Kaael — og di kaaem alder i Land. Hu di waa bløven au, waa der ingen dæ vest. Æ Hav waa rolle, saa ingen ku faasto, te di et kaaem.

Den jennest, dæ waa sekker o, te di naak sku kom te Syen, waa dje Muer; hun waa sekker o, te i saalen en stell Vejer waa di sejlet te Havs o saa bløven tejen aap aa en Amerikasejler. — I ska baaer sie, en Dav saa stoer di heer igjen, o de bløv hun ve o trov, te hun døe. — Men di kaaem alder«.

»Vi ska hjem no«, saae Hans Mandne, »a trover, vi foer en Æel, ska vi et go?«

Der blev sagt Godnat, og de forskellige søgte hjemefter, tilbage blev kun Anmari Smej og Hans, den ældste af Sønnenne. — Ilden skulde passes, stadig maatte de rundt for at se, om ikke Ilden havde taget for stærkt fat et Sted. — Det kunde ogsaa ske, at en af Stenstablerne skred sammen, naar Tørvene brændte bort, og derved foraarsagede en stor Trækkanal. Der maatte da nogle Græstørv paa for at dække over Hullet, ellers blev der for megen Lufttilførsel, og Stenene kunde brænde i Klump.

Sensommernatten gled stille hen for Moder, og Søn, stadig gled Samtalen hen til næste Aar, naar den nye Gaard skulde bygges, og hvorledes

den skulde indrettes, og saa var Spørgsmaalet: hvem skulde have Gaarden.

»Muer«, saae Hans, »de blyver naak et mæ — for a ka et skaf di Pæeng, dæ ska te. De æ jo hejsen mi Ret som den gamlest, dæ sku haa æ Goer. Men æ Ret foer den jo aaltdi, dæ haaer æ Pæeng«.

Anmari Smej stod stille foran Hans og saa ham ind i Øjnene. I Lysskæret kunde hun se en Taare trille ned ad Kinden; forsigtig lagde hun Haanden paa hans Skulder, mens hun sagde: »De gjø mæ undt, faa do haa gjoer de mjest Arber, o saa te de goer saanen, te do et ka fo æ ny Goer«.

Stille gled hun ned paa en Stenstabel og græd. En Tid sad de begge tavse; ligesom med et Ryk rejste Hans sig op, gik hen til Moderen, tog hendes Haand og sagde:

»Tak, Muer, faa di manne Oer; a rejser no væk for o find mæ en Hjem, hwa a nok ska fo Held te. — De jennest a æ kyv au, æ de, te do staje ska go forau for o hold Skek o æ Kram. Faaer haa jo alder tejen si møj aa æ Goer, o faa mi Broer Peter vel et ves go lissedan. Han æ jo i Dav saa heldig o væ faalovet mæ en walstoend Pieg, o deerfor ka han fo wo ny Goer«.

Atter blev det stille. Moder og Søn sad hver med sine Tanker. Det begyndte at lysne i Øst, det var Dagsskæret. Om kort Tid vilde den røde

Skive pippe frem. Det eneste, der hørtes, var Ilden, der sugedes ind mellem Stenene; det lød ligesom en Stormvejrsdag, naar Vinden leger Tagfat med Lyngtoppene paa de store Hedeflader.

Anmari Smej og Hans stod tavse, Solen var gledet op i Synskredsen. De saa ud over den endeløse Hedeflade mod Nord — der var intet, der hindrede Øjet, Lyng, Lyng og atter Lyng, og det begyndte kun nogle faa Alen fra Teglovnen. Mod Vest var det ligesaa Lyng og atter Lyng. Stilheden blev kun afbrudt af Urkokkens Skogren.

Røgen fra Teglovnen var nu omtrent helt borte, nu var det meste klar Ild; kun til Ydersiden var Ilden endnu ikke naaet, men Dampen var presset bort af baade Tørv og Sten.

Lidt efter kom Hans Smej og Peter; de havde faaet Morgenmad og kom nu for at løse af.

Anmari Smej og Hans gik hjem for at spise og sove til næste Vagt.

ANDEN AFTEN.

DET lakkede mod Aften. Vejret havde været godt hele Dagen, og det tegnede ogsaa til at blive en mild og god Aften.

Anmari Smej fik, da hun og Hans havde sovet, meget tralvt. Hun tog Varsel af det gode

Vejr, at i Aften vilde de fleste af Byfolkene komme.

I Sommerens Løb havde saa godt som alle Byfolkene været hjælpsomme ved Arbejdet, baade ved Tørvegravning og Stenstrygning, derfor maatte Anmari Smej indrette sig paa en festlig Aften ved Teglovn.

I en Fart rørte hun en Portion Pandekagedejg sammen med Gær og satte den til Hævning, — en Tid skulde gaa, inden Bagningen kunde begynde.

Ved Mørkningstid var Anmari Smej færdig, en stor Kurv med Pandekager stod paa Bordet. Dunke med Øl og Brændevin var i en anden Kurv. Det var hendes Mening at traktere med Karmenaet og Pandekager.

En lille Spølkumme fyldt med Øl, og deri en a to Drammer Brændevin kaldtes Karmenaet.

Var det godt Øl — og dette blev budt varmt (kogt) med Tilsætning af Sukker — da var en saadan Spølkumme med to Drammer meget berusende, der sagdes derfor: »En warm Karmenaet ka gi en gue Hat«.

Ved Teglovn havde der i Dagens Løb været Afløsning et Par Gange for at sove og spise.

I Aften skulde alle være med. Pæ Revel var den første, der kom og havde ligesom de andre gamle Mænd rød, strikket Hue paa Hovedet; de yngre brugte hjemmesyet Vadmelskasket. —

Dragten var hjemmevævet, blaa, ulden Skjorte, hvid Vadmelsvest, der med Tiden var bleven gul, korte Bukser, sorte eller blaa af meget svært Vadmelsmel og hvide strikkede Hoser, — der ogsaa var bleven gule, — Træskoene var hvidskurede. Stortrøjen brugtes kun til Gilder og om Vinteren.

Konerne var i graa Hvergarns Kjoler, tærnedede Forklæder, et blomstret Tørklæde om Hovedet, og ligesom Mændene hvidskurede Træsko. — Opmærksomheden samledes altid om gamle Bodil — kaldet Kraglund Bueld. Hun havde det meget fattigt, men kunde altid finde paa at pynte sig baade originalt og billigt, og det klædte hende altid. Tørklædet, hun brugte, var ikke som de andres af tærnet Tøj, Bueld brugte ensfarvet, blaat Hvergarn, og til Forklædets nederste Kant var tilsyet en fin Halmfletning og ligeledes foroven. Enderne var her saa lange, at de kunde naa om Livet og bindes i en Sløjfe.

Bueld var Kragelund Bys mest berejste Kvinde. Hun drev Handel paa Torvet i Ribe og rejste til Fanø og Sønderho med Fanøskibene, der kom til Darum Strand for at hente Brændsel (Lysklyner). Bueld havde da forskelligt med, som hun solgte, bl. a. Æg, Kartofler og Gulerødder.

Nu var de fleste af Naboerne kommet. De unge Karle og Piger slog sig ned lidt borte fra Teglovnen i Lyngheden, hvor Tale og Sang gik lystig. — »Ja, saaen waet ilav en waa ung, da

ku en syng en Støk«, saae Hans Mandne, »men a sedder lieg o tænker o dej, Pæ Krensen. Tjent do et en Gaang ued i Siem helder Warming, a veed de waa et laandt fra Rief helder waa'et længer Synder o?»

»Jov, ja«, saae Pæ Krensen, »de passer«. De waa o en stuer Goer tæt ve Rief. De waa en dejle Goer, ka I trov, vi haaej aald wo Mark te den jen Sie, o æ Eng te den anden, o Væsten æ Goer haaej vi en gue Støk Skov; de vi plauest mjest mej, waa Snooeg.

I æ Faaroer, nær vi kjoer æ Mødding ued, da rænd æ Snooeg om æ Bien o wos, o vi smed em aap o æ Vuen mæ æ Mog; nær saa æ Las kjoer, saa ku en sie fleer Stejer, dæ soed en Hue o pippet. Di bløv jo saa kjor ud o æ Mark, hu di saa sku sie o find en Mushwol o krøvel i. Æ Snooeg æ gue te o fang Mues. A trover helder et, vi haaej en jennest Mues i æ Goer, faa de waa et aald jen i æ Mødding æ Snooeg waar, næj vi haaej em ov ind i æ Hues.

A tjendt der i tov Oer. Da a te November sku begynd o æ anden Oer, fæk vi en ny Kaael, dæ waa fraa æ Ringkjøvingejen; han sku ha Seng sammel mæ mæ. A waa slaappen i Søven, da han gier mæ saæn en Stød i æ Sie, te a bløv lyswaagen. Hu ha! Hu ha! Hu ha, Hu ha endal, roft han, hwa æ de; føest rænd dæ noved koeld øwer mi Bien, o no lieg kaaem dæ noved ieskold

øwer mi Lyv a æ færre mej o leg i de heer Seng.
— A fæk ingen Ting saae, han waa aa æ Seng
o begyndt o træk ij æ Klejer. A saae te ham:
»Gi Ti, gi Tid, do haaer jo mæ, de æ saa sandle
et saa gal, de haa wat en Snoeg«.

»En Snoeg, en Snoeg, hwaa æ'et, do sejer, en
Snoeg. Nej, no ska do ha Tak, a goer alder i
den Seng mier«. Han gek ind i æ Hæeststaald
ve Si au o tov en Knep Halm o leg i.

Æ Dav atter fæk vi ryet ud aa æ Seng, den
waa saanen, I veed, i den jen Eend o æ Kammer,
noved Fjeller waa saat te Forværk, o saa waa de
hiele fyltd mæ Halm, hiel nied o æ Joer. Dæ
ku jo væer en Masse Halm i saanen en aulaang
Fikant, o saa nær de et bløv faanyet uden jen
Gaang i æ Oer, saa bløv de i æ Bund jo bode
vued o rødden. De waa jo lieg novæd, dæ passet
te Hjem for æ Snoeg. — De waa en orndle
Tuer, vi haaej mej o fo æ Halm ryet aa æ Seng;
atten stuer Snoeg maat au mæ æ Lyv — saa
manne waa dæ i wo Seng. Vi tov novæd frisk
Lier o stampet fast i æ Bund aa wo Seng, o saa
noved fresk Halm, saa sov vi rolle o gaat. Men
ham æ Ringkjøvingmand bløv alder ret drete
ve de Snoegkram, saae han gjaen«.

»Fy, fy, fy«, saae Maren Jappes, »de æ da
snaaer de væest a haaer hør i laang Ti, — a
haaer alder töt om Hieoel, o saa ino vaer o
haaem i æ Seng«.

»Sie no«, saae Stinne Skrejer, »no haaer vi æ Skuelmester«.

»Guauten Hoer«, waa dæ manne, dæ saae.

»Ve do faatæel let, helder vi ska ha Maren Jappes teet«, saae Metmari Kymmel.

»A ka gaat faatæel, hwaa a lieg kaaem te o tænk o, no a gek heer hen te æ Tejlovn:

»Hu gammel wo By er,
slet ingen dæ veed.
Om hvem, dæ haa bue der,
ka ingen sej Beskjeed. —
De æ kun i den sist Ti,
Folk haaer skrøwen aap.
De jennest Folk tændt o,
waa o slied mæ æ Kraap.

Dæ findes novel Bogstawer,
som a slet et ka løes,
o novel runefuld Streger,
lissom Aarstal — a tões.
Hu gammel di omtrent er,
di hielbrænd Stien,
de møj a haa løest o
— men de goer mæ faa sien.

Hufraa die æ kommen,
o æltdtet og brænd?
O hvem Træ haa hoget
te æ Ild — o et tænd?
De æ glemt o faaswunden.
Hwem Runer haa stemt?
Kun æ Stien æ tebaaeg,
fraa en Ti, dæ æ glemt.

Laandt ued engaang
en Borg dæ ha lo.
Æ Munker saa fløt en,
te hwo en Kloster sku sto.
Æ Muonk æ faaswunden,
æ Kloster ov æ væk.
Kun æ Stien ku toel
og leg »kort« helder »stærk«.

Hu gammel æ Stien er,
dæ sedder i wo Goer,
slet ingen ka faatæel —
helder skrøwen, de stoer.
De æ kun o en enkel
aa æ Stien, dæ æ Tal.
Æ hielbrænd Stien
faawaarer aaldt wal.

De æ di hielbrænd Stien,
dæ holder te saa møj.
Æ Wand o æ Winter
slet ingen haa faat øj.
Saaen æ et mæ Minnesker,
dæ kuns vel novel gaat.
Di som hielbrænd Stien
aaldti Plads haa ku faat.«

»De ka a faasto«, saae Hans Smej, »do haer gauen o tændt o wo gammel Goer, dæ no ska sløjfes. Saa ve do lieg sie, huden di gammel hielbrænd Stien si uer«.

»O de ska do baaer gyer; æ Stien blyver hiel faasegte tejen nier o kjor heer aap te æ ny

Goer, saa æ dæ ingen, dæ veed, hu laang Ti,
di deer kommer te o sed«.

»De maa do naak sæej«, saae Hans Mandne,
»men a sier lieg o, te i Javten vel et naak gi
Toeg, o saa fo vi wol Rejen i Maaen — o hwa
saa? »Ja, de er et gaat o veed«, swaaer Hoer,
»men der æ jo møj mæ æ Vejer o wo Sind

Æ Vejr o æ Vind
æ lissom wo Sind,
de ka go faa vidt,
næer de skywter tit.
Atter Rejen o Toeg
kommer æ Suel tebaæg.
Atter Storm o Blest
fo vi stell — de er vest.
Haa vi Wæarm en Ti,
kan Rejen gaat vi li.

Faa møj a jen Slaev,
saa goer et a Laev.
Saaen mæ wos enhwer,
de ska skyvt let — især
hvis en vil hold'et gowen
mæ æ Folk ij Sowen.
Faa møj te jen Sii,
de ingen ka lii.
Saa klaver enhwer
de æ et saa sæer. —
Si vrøvlet o gal
som Storm, et æ wal
o venle o sleesk
æ Suel ka wæ bjeesk.

Saa raer o mild
som æ Vejer æ snild. —
Let luske o sæer
som æ Toeg ka væer.
O bister o hwas
som æ Winter kras;
Lunefuld o snild
som Sne æ vild,
Venle o søed
som Autenrøed.

Dæfaa let a hwæer
æ bæst — jo isæer
hvis en et vel wæer
wanske o sæer«.

»Ja Tak, ska do ha, Hoer, do ka saen o
en kjøn Maaed fo en hiel Masse faatoel. —
Men no tões a, vi maa høer let fraa Kjargor, —
Hwa sejer do te de, Maren Jappes?

»Ja—a—a—ah, de veed a snaar et; saa maa a
ha en Pries, inden a faatæel om æ

TEMURET HVÆLVING

I æ Huefløj o Kjargor under æ Riddersael æ
dæ en stuer temuret Hvælvning; hwa dæ er
i den, æ dæ ingen, dæ ret veed, — men jen Ting
æ sekker, der er en Masse Guld og Søl.

Dæ bue jen Gaang en faale rieg Adelsfrue o Kjargor. Hun waa Enke i manne Oer. I Besøeg kaaem en Masse Minnesker, dæ waa Fest o Haløj aald Ti. Dæ waa ov en Munk, dæ tit kaaem i Besøeg; han ku sie te Naadigfruen waa ve o blyv kyv a aald de heer Sjøv.

Saa saae æ Munk jen Dav:» De æ kuns Naadigfruens Pæeng, di haa Lyst te. Hvisomensti Fruen waa fatte, saa kaaem dæ slet ingen i Besøeg.«

Noved Daev atter spur hun æ Munk, hwa de waa de klogest hun ku gyer. Æ Munks Navn waa Peter. Han saae: »Læ wos løvt jen aa æ stuer Planker i æ Riddersael øwer de heer hemmele Kjælder o saa sæt en Kiel, fylt mæ Guld o Søl deer nied o saa øwer den leg en Kar. Nær saa æ Plank blyver lo nier, ka ingen sie, hwa der æ skie. O saa imeld di tov stuer Planker, vi sedder o heer i æ Hjørn, deer stap per vi en Støk Pergament ind; de ka saa en Gaang faatæel, hwa dæ findes i æ Kjælder.«

De töt æ Naadigfrue gaat om. O de gek, som salig Peter haaej saae, dæ kaaem ingen fremme Folk te Kjargor mier.

De waa enda grem Snak, di saae om Naadigfruen, aald hind Rigdom sku hun haa gien te jen, hun holdt au, ilav hun waa ung, faaresten en skit Kaael, dæ no waa kommen o snydt hind.

Den jennest, dæ kaaem, waa hind Mands Broersøn; han waa fatte, men saa møj en kjøn Kaael, som Naadigfruen waa møj glaae ve, o mier glaae bløv hun en Dav, han kaaem mæ en ung Adelsdame. De waa hans Kjærest; hun waa lisse kjøn som ham, men de bæst waa, hun waa saa gue i Sind.

Di tov fæk saa Kjargor, o Naadigfruen fløt ind i en Fløjlejhied, deer løvet hun hiel stell o takket salig Peter faa han gue Raae.

Da en Diel Oer waa gauen, o hun mærket, dæ waa et saa læeng tebaaeg, saa vild hun faatæel de heer ung Folk, hu aald æ Rigdom waa, men desvaer fæk hun et den Faanyvels; æ Maaen atter lo hun dø i æ Seng.

Saa gek dæ manne, manne Oer, o en Dau kaaem der en Munk te Kjargor. Han haaej i æ gammel Kloster-Papirer funden en Støk Pergament, hu dæ støj om de heer Guld og Søl.

O Kjargor waa dæ ingen, dæ vest om den Rigdom, dæ en Gaang haaej vat. Saa gek æ Munk ind te æ Herremand o faatoeld, hwa han vest, o spuer saa, om et di sku væ hal om hal o saa si o fo fat i de heer Pæeng.

De saae æ Herremand ja te, o saa løvt di æ Planker i æ Riddersael — men dæ waa ingen, dæ töt om o kom nier i de heer swot Hwol.

Saa tov di en laang Staang for o prøv mæ den; da di stöt o æ Kar mæ æ Bund i æ Vejer,

hør di en Ly: »La vær, la vær!« Saa saae æ Herremand: »No la vi vær«, o saa bløv æ Plancker lo nier, o sin haaer ingen noved siend røer æ Skat«.

Der hørtes ikke en Bevægelse, naar Maren Jappes fortalte fra Kjærgaard, alle sad som fastnaglet til Jorden; det var, som alle endnu hørte til Livet og Minderne paa det gamle Herresæde.

Et Stykke henne paa Marken kunde skimtes nogle Mennesker. Det var Anmari Smej og Sønnen, der kom bærende med to store Kurve og i ivrig Samtale.

»Guauten aald sammel«, saae Anmari Smej, »no vel vi lieg gi en Pandnekaaeg o en Karmenaet. I maa sej te — andten den ska væ warm helder koeld, o saa maa I sjel søeg te æ Kaarre (Kurv) mæ Pandnekager. — O saa vel vi sej Tak for aald jer Hjælp bode i æ Mues og ve æ Teglovn«.

Der blev klinket og skaalet, snakket og sunget. Kurven med Pandekagerne tømtes, og Øldunken blev let; til sidst var baade Øl og Brændevin drukket.

Straalerne fra den gloende Teglovn varmede, og Karmenaaterne varmede; det gav røde Kinder og straalende Humør; mange ejede i Øjeblikket al Verdens Herligheder. Varmølsrusen var noget helt anderledes end Brændevinsrusen.

Ølrusen virkede paa den enkelte som den kønne, bølgende Kornmark i Sommersol, naar den milde, lune Vind svinger Aksene, og de fine Kornhaser synger Vuggesange. Alt det daglige var som blæst bort, alt var glemt, alt var Glæde og Tilfredshed.

Anmari Smej var den gode Giver, alle sagde Tak og ønskede godt for Fremtiden, og til næste Aar en ny Gaard.

»No maa vi ha let Herregorsnak igjen«, saae Hans Nielsen, men helst et om Spøgelse og Hekser.

»De veed a et«' saa Pæ Krensen, »vel I hør let o mæ, saa tjendt a jen Oer i Mejelby. Nabo te æ Goer a tjendt o, bue der en Mand, dæ hi Pæjsen. De waa saa møy en gue Goer, han haaej, men de gek, som de bæest ku. De jennest han haaj Løst te, waa o go rundt o faataæl Historrer. Pæjsen haaj alder vat hjemfraa, hverken som Soldaet helder ued o tien. En Gaang søgt han Plads som Skötter o Nørholm Herregoer. Han fæk Bøj o sku møed te en Klapjaut – æ Herremand vild sie, hwa han daat te.

De waa tiele o æ Daw, o Pæjsen mødt te Klapjaut. Æ Herremand tov imued ham o spur: »Hu er æ Bøs«?

Pæjsen swaaer: »Den læt a hæeng i mi Hjæm, a tændt, dæ waa Bøsser naak o en Herregor.«

»De æ der ow«, saae æ Herremand, »men

di flest vel jo helst skyed mæ æ Bøs, di æ kjænd mej«.

Pæjsen kaaem ind i æ Javtstoow, hwo dæ hæend manne Bøsser. Han sov let o em; saa gek han hen o tov saa møj en stuer, taang jen, imens han saae: »A trover de æ jen, dæ ka pas mæ«. — Æ Herremand rest let o æ Hue o saae: »Den blyver naak faa taang«. — Pæjsen swaær: »Den faalder saa Fandens gaat te æ Hue, o de æ de vegtest, nær en ska skyed.«

Saa waa æ Selskav samlet, o di kaam astej. Pæjsen sku mæ æ Herremand, de waa jo ham. dæ sku prøve au.

Da æ Auten kaaem, o æ Dyrer bløv lo i Raj, da waa der saa manne, te æ Herremand klappet i æ Hinder o saae: »Te Løk, Pæjsen, som Skaaeskötter; de waa jo mæ, dæ skøed æ Dyrer«.

Pæjsen støj hiel rolle o spur saa: »Æ'et et saæn, de ska væer«? »Jov«, saae æ Herremand, »de er saæn en Skötter, te a ka brueg«. Pæjsen støj let o tændt si om, saa saae han hiel rolle: »A ka et haa æ Plads, a rejser hjem te mi Faaer o passer hans Javt ve æ Hav, deer ka a bejer, for a skyder alder te Skaae, men te Død.«

»De maa a testø«, saae Bernt, »ham Pæjsen, de waa en Kaael, dæ waa vaer o ssek i By«. Men no ska vi hjem, a ka sie, dæ æ flier væk. No maa I ha Gunat aald sammel. Gunat, Gunat,«

Atter var der stille ved Teglovnen. Det var langt ud paa Natten, da Anmari Smej og Hans igen var ene to; den lille, festlige Sammenkomst var forløben efter Ønske. De talte lidt om et og andet — men ikke længe, trætte var de begge, og Arbejdet med at passe Teglovnen var nu næsten forbi, derfor kunde de i Nat godt skiftes til at sove.

Da Morgensolen stod op, havde de næsten udsovet og behøvede derfor ikke at skynde sig hjem for at hvile. Det tegnede til at blive en rigtig fin Aften til sidste Vagt, der ikke engang skulde vare hele Natten.

TREDIE AFTEN

»G uauten, Hans Smej; no hwa sejer do saa?«
De waa Jakob Skrejer, dæ kaaem.»A sejer, de æ Fandenaname gaat, de æ sist Auten, a æ ve o blyv hiel øelo. A maa testo, do haaer no vat trov te o møed, Jakob Skrejer.«

»Aae ja saamænd, de haaer no aaldti vat mi Løst de saæn ve æ Ild om æ Nat, o saa iseer i gaat Vejer. Do ka trov, Hans Smej, dæ kommer Folk i Javten, et en Sky o æ Hemmel, o saa æ et saa mild. Do ska sie, dæ kommer

Folk bode fraa Hunderup o Darum, o a æ sekker o, te gammel Gunde o Jens Ibsen fraa Molve di kommer aasse.«

»A tões lieg no føst o æ Auten, vi sku lok aap for æ Træk o smid en Pa Klyen ij æ Kanaler. Saa vild et lieg en hal Snæs Minutter blyv hiel gluen aap i æ Hemmel, de æ jo sist Auten, saa de ka jo ingenting skie, o saa ska do sie, som æ Folk di kommer.«

Hans Smej saae: »Ja, læ vos lieg gyer de«. Lidt efter var der lukket op for Kanalerne. Ildgnister og Flammer hvislede op fra den gloende Masse. Hans Smej o Jakob Skrejer stod ganske stille og saa til — det var et pragtfuldt Syn og særlig i saadan en mild og venlig Eftersommeraften. Det kraftige Ildskær kunde ses langt, langt borte, og de vidste, at mange, mange Mennesker saa det og talte om et natligt Møde. Ildskæret i Natten var Budbringer fra Sogn til Sogn viden om.

Var det som i Aften taagefri, da stod mange lænet mod Husgavlen, drømmende sig sammen med de mange ved Ilden i lystigt Lag. Men ak! det nyttede ikke noget at vandre efter Ilden. Mange havde prøvet at løbe til Sogneskellet og til næste Sogneskel og stadig var Ildskæret langt, langt borte. Det nyttede ikke, det var kun at drømme og længes.

»Guauten«, saae Pæ Krænsen, »de æ Fanden«

kuriermæ da en faale Bloes, I haaer. A waa et kloger, end de waa faabi.«

»Jov, ja«, saae Hans Smej, o saa bakket han aa æ Pief, »de æ'et ov, men Jakob Skrejer saa: »Læ wos lieg blos let, saa ska dæ naak kom Folk den sist Auten«. Do ka trov, Pæ Krensen, a æ glaae, de æ faabi. No æ'et et gaat o veed, om der blyver flier Stien brænd i Kraglund, faa nær vi no foer æ Stien aa æ Ovn, saa ska en javnes«.

»Hwa æ de, I snakker om«? De waa Hans Mandne, dæ waa kommen. »I ka trov, dæ kommer Folk i Javten, en ka hør, di snakker te aald Sier.«

Et Stykke henne paa Vejen kom flere i Følge. Maren Jappes og Maren Mandne kom ogsaa gaaende i ivrig Samtale, — det var det staaende Emne, hvem af Hans Smejs Sønner, der skulde have den nye Gaard til Sommer.

»Do veed et wol«, saae Maren Mandne.

»I Javten kommer Peters Kjærest. Hun haa manne Pæeng, o de æ noved, di trænger te. De er'et gaat o veed, om dæ waa bløven bygt te næst Sommer, hvis et Peter haaej fanget en Guldfovel. I flier Oer haaer di snakket om o byg ny Goer. Den gammel Goer æ jo ve o faald sammel øwer æ Hue o dem, o de rejner nied øwer de hiele, — de æ jo de rengst, vi haaer ij æ By«.

»Ja«, saae Maren Jappes, »hudan vild et ha gaven, ingen Stejer ku di laaen Pæeng; a haaer hører, Anmari Smej haa vat manne Stejer, – men aald saae di Nej. De waa no Synd for Anmari Smej, hun æ wol nok en døgne Kuen, aald de Slied, hun haa gjoer, – de æ dæ ingen, dæ vel gjør om igjen. – Hans Smej snakker vi et om, han bakker o bakker, nær baaer han haaer æ Pief, saa læ han æ Goer pas si sjel«.

»Haa do hører, hwa den ung Pieg hier«, spur Maren Mandne. »Jov a veed et, hun hier Marianne, o hun ska væer saa møj en kjøn Pieg, o i Javten sku hun kom te æ By, de blyver glandt o fo hind o sie«.

Teglovnen var næsten omringet af Mennesker, da Maren Jappes og Maren Mandne naaede dertil, – der lød Godaften og Velkommen til fra de mange. Der blev flere Gange spurgt efter Anmari Smej – hun var endnu ikke kommet.

»Guauten«, de waa Anmari Smej, »o Walkommen aald sammel. Ja, de bløv let ud o æ Auten, inden a kaaem, for a fæk fremme no te Auten. De waa wo Svigerdætter, o saa vild a ha hind mej, saa hun ku sej Guauten te æ Byfolk«.

Svigerdatteren, Marianne, Datter af Niels Christiansen, Faurskov, en frisk og køn Pige i Hvergarnstøj – Trøje og Skørt, samt et brunblomstret Tørklæde om Hovedet – gik rundt og sagde Godaften. Mange Ord blev vekslet med

hende om næste Aar med ny Gaard og Bryllup. Marianne savnede ikke Svar, hun var vant til at komme ud blandt fremmede. Hendes frie Optræden og det pæne, hjemmevævede Tøj gjorde sit til, at alle syntes om hende.

Ved nøjere Eftersyn saaes, at det blomstrede Tørklæde, hun havde paa Hovedet, var langt finere end de andres. Alle var klar over, at Marianne var fra et velhavende Hjem.

Kurven, som Anmari Smej og Svigerdatteren havde med, blev nu baaret frem af Marianne. Anmari Smej gik hen til Kurven og sagde: »Marianne o mæ lavet en Ølpons, inden vi gek hjemfraa, vi mjendt o slo wo Tanker sammel. Marianne gier en Walkomstpons, o a gier en Auskejenspons te æ Tejlovn, o saa hover a, I vel klink mæ wos aald sammel«.

Der blev klinket og skaalet, en og anden sang, — det gik med Velkomstønsker til Marianne og gode Ønsker for den nye Gaard, at det gamle, gode Naboskab maatte fortsætte — ogsaa med en ny Kone i Gaarden. Marianne smilte og klinkede, hun var allerede en af Byens Folk.

Pæ Krensen hostet o saae: »De waa Fandenfaalaaedmæ en gue Ølpons, — hwa sejer do Hoer? Ska vi ha Maren Jappes te o faataæl fraa Kjargor, helder do vel, — for a tões, Marianne ska hør, huden vi foer æ Ti te o go, nær saalen vi kommer sammel«.

Maren Jappes harket o spøttet; saa fæk hun en Snus, ilav hun sejer: »Ska a faatæel, saa ska et væ no, for a ska snaaer hjæm — i Javes haaej a næer glemt et. No ska a faatæel om

Æ TESLØRET DAME

De waa den Gaang, Kjargor ejest a Niels Lange. De waa en grem, hoer Kaael. Hans Kuen waa novel hiel andt. Saa waa der o æ Goer en Søster te Lange; hun ku gaat li æ Skøtter, dæ waa o æ Goer, — de waa saa møj en Pa køen Folk. Ued te Vester i æ Skov, som I veed, ve æ blo Loeg, haaldt di Møed sammel. De fæk Lange o veed. Han bløv saa gal, saa gal o ga Ordre te jen a hans Folk, te han sku skyed æ Skøtter lieg for æ Yven o hans Søster. De bløv gjor lieg ued ve æ blo Loeg en Moensskensauten — da foeld han for en Skaad, lieg for æ Yven o hind. — I saaem No bløv hun sindssyk. Fraa den Dav waa dæ ingen, dæ hør en vies Uer a hind Mund. De jennest, di fæk hind te o klaev øwer, waa, næer di haaej glemt o hindt Wand i æ Thekiel fraa Froulund, de ku hun smaaeg — saa vild hun ingenting ha,
O Klok 12 om Nat, da gek hun hiel stell

mæ en Slør øwer æ Hue nied igjommel æ Kjælder ud i æ Skov te æ blo Loeg; deer støj hun saa en lille Ti o sov ued øwer æ Mues o Eng, for lissom o sie atter æ Skötter – saa gek hun lisse stell den saam Vej hjæm.

Dæ waa manne Minnesker, dæ et vest, da hun waa dø, faa hvæer Nat o Klok 12 kaaem hun, som hun aalddi haa gjor. Dæ waa ingen, dæ prøvet o kom tæt te den tesløret Kvindfolk. Den, dæ sov hind, gek aalddi en gue Støk udenom.

Saaen gek manne Oer; saa kaaem en Par nygyvt Herremandsfolk o Kjargor. Di bløv jens om, te di et vild ha de heer tesløret Dame saanen te o go rundt. Saa jen Nat gek di hind imøed ve æ Kjældertrap o saa ve æ blo Loeg. Dæ skie ingenting, men den lille Baaen, æ Herremandskuen fæk, waa sindssyek, o en Ors Ti atter dæ bode æ Herremand o hans Kuen.

Sin den Ti haaer den tesløret Dame gaven si Gaang udden Faastyrels«.

»De maa do ha, Maren Jappes«, saae Hoer, »do æ no den bæest te o faatæel fra Kjargor«.

»De ka a sej ja te«, saae Pæ Krensen, »men do maa et saanen praael a Maren Jappes, saa blyver hun saa stuersindne«.

»Veed do, hwa Praael er«, swaaer Hoer; »hvis et, saa ska do høer.

PRAAEL.

Si Praael o Praael
æ hwæer faa sej
i Faaskjel saa stuer.
En sku jo trov Nej. —

I kinder jo Praael
om aaldt hwa di kand,
o stuer Bedrøwter
a Kuen o Mand. —

Di praael a dje Guehied
laandt uden æ By,
de praael a dje Pæeng
saa hyvt som æ Sky

Saa kinder I Praael
dæ æ kun o væ glaa.
Vi kinder saa manne,
dæ haaer et som saa.

Di praael a dje Hest,
dje Ku o dje Foer
o ow a dje Blomster,
saa kjøn som di stoer.

Den føst Slavs Praael
en stødes jo au —
Den sidst Slavs Praael
gjør gaat i wo Dau.

Vi smiel jo let aa'et,
o tøgés — let faa møj.
Men Praael dæ er Glee,
vi et vel ha øj.

Hans Smej tov lieg æ Uer for o sej Guauten te di manne, dæ waa kommen te. Gammel Gunde o Jens Ibsen fraa Molve støj o snakket mæ Jens Jakob o Niels Helle fraa Hunderup. »De waa kjøn a i Mænd o kom te Kraglund i Javten; kom hen o fo en Ølpons, saa møj æ dæ ves ino«.

»Høer lieg, Jens Ibsen«, saae Bernt, »a kaam lieg te o tænk o Ielste Heks, — haa do kjænd hind«?

»Nej, de haaer a et, men a haaer en Gaang sie de gammel Hues i Ielste Krat, dæ engaang waa hind Hjæm, Hwa hun hejsen hie, de veed a et, men næer hun kaaem te Juel o teg, saa saae Folk gjaen: »No kommer Ielste Heks atter Jullest, no maa I et væ faa kniven, hvis I vel ha, de ska go jer gaat i æ ny Oer. Ielste Heks bue sammel mæ hind Muer i manne, manne Oer. De fuldest aalddi ad rundt i æ Goer o fæk dje Jullest. Æ gammel Heks waa den væest, næer saanen di fæk novel i en Goer, dæ et waa saa godt. — Saa ve Autensti skaft hun si om te en Haaer for o rend rundt fraa Goer te Goer o sed o æ Kalgordieg o sie ind aa æ Vindrer, saa ku hun sie, hwa di haaej o æ Buer. Hvis saa de waa novel regte gaat novel, o hun et haaej faat aa'et, saa ka I trov, di fæk dje Synder aa veed te næst Oer, næer hun kaaem atter Jullest, helder en Gaang, næer hun waa rundt o teg.

Dæ waa aalddi Folk, dæ skøed æ Haarer, næer di bløv faa dreste o soed o æ Kalgordieg, men æ Hekshaarer ku æ Hael et bid o. De jennest, dæ ku slo en Hekshaaer ihjel waa o kom en Sølknep ij æ Bøs, — den ku tej æ Hekshaaer, hvis æ Skötter hejzen ku segt. Æ gammel Ielste Heks foeld faa saæn Skaad. Dæ waa ingen, dæ vest, hunæer de skie. Æ Dætter saae aalddi, te hind Muer waa syek, men de kun hun jo et aalddi væer. — En Diel Oer atter bløv Folk kloeg o, te hun waa dø. De ga en gue Lettels o æ Ejn, faa de waa den gammel, di waa mjest rej for. No æ'et jo ov noved Oer sin, æ Dætter døe. Hun prøvet alder o træk i Haaerklejer, dæfor waa Folk mier dreste ve hind som ve æ Muer«.

»Ja, do maa naak sej'et«, saae gammel Gunde. »Næer de waa jen, dæ sov, hun kaaem, saa bløv æ Daer te æ Staald aalddi laat, — de waa den væst Stej, en ku fo hind ind, faa næer hun haaej vat ij æ Staald, saa waa en ov sekker o, te en Kal helder en Gries. helder tov, lo døe æ Dau atter. — Æ Kratheks waa aald Folk rej for«.

Niels Helle og Jens Jakob saae begge: »Ja, vi haa'et lissedan i Hunderup«.

»Hwa sejer do, Jakob Skrejer«, saae Hans Smej, »a hør dej en Gaang faatæel om di Opløvelser som ung Kaael o en Goer Synden for Rief«. Jakob Skrejer røt i æ røe Lue, tov

en Skro o blinket mæ æ Yven. »Ja, a æ bløven i gaat Humøer. A fæk den sist Ølpons, o de waa en gue. A tænker o æ Mand, a tjendt ve deer ved Rief, som do sejer. De waa en regte skidt Plads. — De æ den jennest Gaang, a ett haa tjendt æ Oer ud«.

»Hudan gek de saa te mej o kom aa æ Plads«, spur æ Kryvily.

»Ja—a—a, sie, dæ waa en Dreng, vi haaej o æ Goer, han waa faaswunden en Maaen, da vi støj aap. Hu-ha! hu-ha! hwor æ Mand bløv gal, da han fæk'et o veed. I en Faart kaam han astej te æ Dreng hans Hjæm for o hindt ham. Men de gek et saa let, æ Dreng fæk han et mej. — Saa bløv æ Dreng o hans Faaer støvnet te Rief o æ Retskontor for o fo'et ordnet Deer spur æ Dommer æ Dreng, hufor han rænd. Æ Dreng støj hiel faaskrækket o sov nied o hans Træsker uden o swaaer. Saa saae æ Dommer igjen: »Sej baaer lieg ud, hwa dæ waa ivej, — waa'et noveld ivej mæ æ Føe«? »Ja«, saae æ Dreng. »Føst fæk vi en sjeldø Foer, de smagt et gaat. Saa oed vi en kaaest Kal, — de waa næsten et te o fo nied. Saa den anden Dav dæ wo Auteskuen. — Saa sejer æ Mand te mæ: »Ka do hindt en Skip Saaltdt. De gjoer a et, men rænd hjæm — faa saa vest a Beskejen«. — Dæ bløv et saae mier.

Æ Dommer saae, te di maat go hjæm hwæer

te sej. — Da saa æ Mand kaam hjæm uden Dreng, saa pakket a mi Byldt o faaswund den saem Auten«.

»De ka a gaat faasto«, saae Hans Mandne. »Saaen de mæ en kaaest Kal, — ka jo liegfrcm fo æ Tarmer te o veend si i mi Lyv«,

»No maa I ha Gunat«, saae gammel Gunde o Jens Ibsen, »o Tak for æ Ølpons«.

»Høer Bueld, ska vi følles ad hjæm«, saae Maren Mandne; »o hwa dej Severien. Ve do et mæ wos«. »Aa, de veed a et, men hwa vi æ jo Nobesfolk; læ saa go«.

»Høer saa let«, saae Buel, da di waa kommen en Støk fraa æ Tejlovn. »Hwa saae I om Peters Kjærest. A maa testo faa mæ sjel, hun æ bandnede pæen — o a vel sej; Hun ka pyndt i æ By, næer vi en enkelt Gaang kommer sammel«.

»Do haa ret«, saae Severien, »men hun vel et fo'et saa raaer — men de sier hun atterhaaend som æ Ti goer. O de vel et blyv næem o fo æ ny Goer betaald«.

»De er ov mi Snak«, saae Maren Mandne. Hans Smej o Anmari Smej haa jo et vat saa gue te aa pas o æ Pæeng som dej, Severin, men do vel jo et ha novel i Klæem, di haaer jo savt ov van ve dej o vild laaen«.

»De snakker vi et om«, swaaer Severien, »men no ska et jo nok go en Ti, — deer æ jo et saa kneven mæ Prøjsere ve Niels Christiansen i

Faurskov« (En Prøjsler=Værdi 80 Skilling). —

»No, de æ derfor«, saae Maren Mandne, te di kaalder hind æ Prøjslerpieg. De ku a et faasto, men saa æ'et jo deerfor«.

»No sejer vi saa Gunat«, saae Bueld, »no æ vi hjæem aald trej«.

»De æ noved gemytle Autner, vi haa haaej«, saae Maren Mandne; »a waa lieg ve o blyv fuld i Javes, æ Karmenaet, a fæk, waa mæ tov Drammer. I ka trov, de kneef o go hjæem, men a sovet gaat o waavnet et inden Meje«,

»De haaej do gaat au«, saae Bueld. »O saa Gunat«. »Ja, Gunat. Gunat«.

»Det blev langt ud paa Natten, inden de sidste forlod Teglovn, — de fleste var unge. Det var Ilden, der drog, det var Varmen og Selskabet. De vidste, at i Morgen Aften var det hele sort. De vidste ogsaa, at der ikke blev flere glade Aftener ved denne Teglovn, der nu i flere Eftersomre havde været Byens livligste Samlingsplads. Derfor tog det Tid, inden der søgtes hjem. Dette ved Teglovn til natligt Møde med de mange, mange var nu forbi.

Hvorfor saa hurtigt forbi, dette dejlige i Ungdommens Lag med Hopsa og Tagfat i lette Spring paa Græsset eller i Lyngen og saa Arm i Arm tilbage til Flokken igen. Det var nok værd at være med til. — De gamle, der glade saa til,

tænkte: der var en Gang — og gik med Smil paa Læben hjem.

Nu maatte de unge tage Afsked og sige Godnat. Der veksledes Haandtryk, der smiltes, der tændtes Haab. — Med dette i Hjerte og Hoved gik Hjemturen hurtig, og i Søvnne fortsattes med skønne Drømme.

Teglovnene i Kragelund stod tæt tillukket i nogle Dage, for at Stenene langsomt kunde afkøles, og saa skulde det sløjfes. Men Sporene udslettes ikke saa hurtigt. Den Dag i Dag, nu et lille Hundredeaar siden, fortæller Plovfuren, hvor Teglovnene engang laa.

Med Ærbødighed og Tak mindes vi hengangne Slægters dybe Spor ved Voldgrav og i de gamle Agres Pløjemuld.

DET LAKKER MOD FORAAR.

VINTEREN var gaaet, og Foraaret stundede til. Hos Hans Smejs var der travlt, - Annemari Smej var i Virksomhed fra Morgen til Aften.

I Vinterens Løb var der hentet Træ baade i Foldingbro og Kolding. Bygmesteren arbejdede hver Dag, naar Vejret tillod det; det var Tømmerværket, der skulde ligge færdigt, inden der begyndtes paa Murerarbejdet. Det var ikke nemt at faa skaffet det hele; hvad der kunde bruges af den gamle Gaard blev brugt — desværre maatte de gamle Vinduer og Døre sættes i den nye Gaard, og naturligvis alle brændte Sten. Tømmerværket var helt raaddent, af dette kunde intet bruges.

Tag til Bygningerne kunde ikke skaffes, det meste blev tækket med Lyng. I de to Stuer modst blev der ikke lagt Gulv, og i Forstue, Køkken og Bryggers blev der lagt smaa Kampesten til Gulv.

Hen paa Efteraaret i 1846 stod Gaarden færdig. — Der holdtes Rejsegilde og Bryllup samtidig. Det var Sønnen Peter senere kaldt Pæ Smej, og Marianne, der overtog Gaarden.

Tiderne var sløje, og den nye Hedejord gav ikke meget hverken Korn eller Græs. Pæ Smej og Mariane kæmpede haardt for at svare enhver sit.

Saa kom Merglingen! Det gav en Opgang i Jordens Ydeevne, men det var ogsaa forbunden med Omkostninger, ikke mindst ved det store Arbejde med at køre Mergel paa Marken.

— Da gamle Gunde i Mulvad døde, blev hans Gaard solgt. Den nye Ejer var Nis Pedersen, kaldet Sildering Nis. Han og Konen var fra Sønderjylland, og der sagdes, at Nis var fra Øen Sild.

Aar 1867 byttede Pæ Smej og Sildering Nis Gaarde. — Saa snart Nis fik Gaarden i Kragelund, blev den istandsat. Det gamle Træværk, Vinduer og Døre fra den gamle Gaard, blev nu smidt væk, og nyt sat ind. I alle Stuer blev lagt nyt Gulv og Loft. Kort sagt, hele Stuehuset fik en grundig Reparation og Stalden med. — Det kan godt siges saaledes, at først da Nis fik Gaarden, blev den bygget færdig.

Nis var en meget dygtig Mand. Marken dyrkede han godt; men han havde den Fejl, at han vilde høste uden at give, derfor udpinte han den magre og tarvelige Jord.

I Aaret 1881 solgte han Gaarden, siden da har der været adskillige Ejere.

Naar jeg har haft Lyst til og forsøgt at tegne et lille Billede fra en svunden Tid, da er Grunden,

at den nye Gaard, der brændtes Sten til, i For-
aaret 1881 blev købt af min Far og Mor. Gaarden
blev mit Barndoms- og Ungdomshjem, hvortil
knytter sig saa rige Minder, og hvor jeg levede
min lykkeligste og bedste Tid.

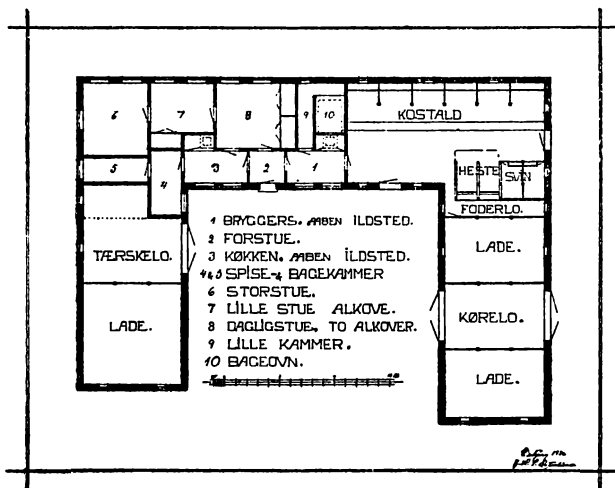
Gaarden er nu tildels ombygget, kun Stue-
husets Mur og Tømmerværk staar endnu og for-
tæller om solidt og godt Arbejde for nu næsten
100 Aar siden.

De Gamle der sad omkring Teglovnene, har
jeg ikke kendt, men en Del af deres Børn har
jeg kendt, og nogle af Børnebørnene skylder jeg
Tak for Venskab og Naboskab.

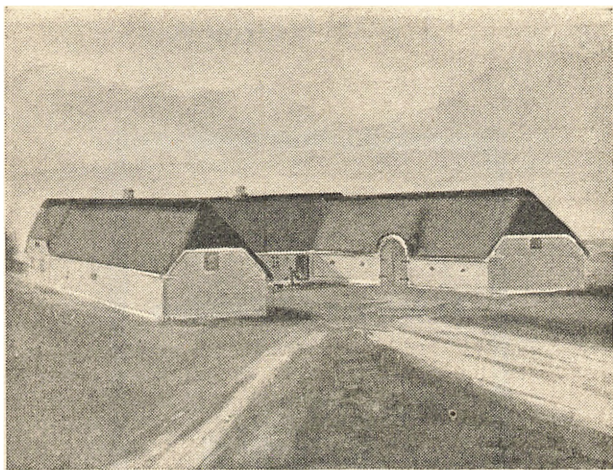
Paa Minder kan man ikke dø,
Men uden gode Minder blev Livet fattigt.

PEDER HANSENS GAARD.

(Pæ Smej).

Grundrids af Gaarden,
der blev bygget i Aaret 1846.

Gaarden, som den saa ud efter Restaureringen i Aarene 1867 til 1870. Nis Pedersen tog det ene aabne Ildsted bort og lod indmure et Komfur (det første i Kragelund.) Mange Koner vilde nødig give Afkald paa de aabne Ildsteder, derfor gik det meget langsomt med at gaa over til Komfuret. Nis Pedersen satte Fyldingsdøre med Messinghaandtag i hele Stuehuset, ellers var der overalt kun sammenpløjede Bræddedøre med Smedejernshaandtag. De smaa, seksrudede Vinduesrammer blev erstattet med trerudede. Alle syntes, det var kønt, men skulde det ske, at en saadan blev slaaet itu, da var det dyrt. De ganske smaa Ruder var billigere, og saa var det ikke meget at se, naar en saadan blev sat sammen af to eller tre Stykker Glas. Nis Pedersen gjorde Gaarden godt i Stand baade ude og inde, og den blev efter den Tids Forhold en smuk Gaard.

I 1935 UDKOM

PRESSEUDTALELSER:

»Det er en god Skænk, de to Forfattere har brygget til Læserne...Den vil ikke mindst i Vestjylland faa mange Læsere.«

P. Fr. i »Vestkysten«.

»...Her slutter Frifelt af med »En howres Aften hos Kræsten og Lovise« — en Perle af Fortællekunst!

»Ringkøbing Amts Dagblad.«